

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 10— Din
za inozemstvo 20—

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

Današnja številka «Jutra» obsega osem strani in stane 1 Din.

Ljubljana, 8. septembra.

Ob svečanostnem razpoloženju naše- ga velesejma pozabljamo radi na pro- metne težkoče, s katerimi se bori- mo naši gospodarski krogi. Vzroke kritič- nega stanja našega prometa je iskati predvsem, da služijo naše prometne naprave drugim prometnim smerem in ciljem, kot so služile pred prevratom, in, da še nismo uspeli preurediti te na- prave tako, da bi odgovarjale novim prometnim zahtevam. Primati mora- mo, da se je promet v vzhodnih po- krajinah naše države že popolnoma restavriral, kljub davno fiksiranim programom pa se v prečasnih pokra- jinah še niso izvršile one investicije, ki so za redno, hitro in točno izmenjavo blaga največjega pomena. Mislimo tu na prago Zagreb - Sisek - Vinkovci- Zemun, ki je prešla da bi obvladala lokalni promet, ki se izteka na to glavno prago, kaj še, da bi zadostila velikim nalogom tranzitnega prometa iz Srbije in Vojvodine in Slovenijo in obratno ter vsemu uvozu in izvozu na zapad. Neposredna posledica tega je, da na tej progi zastajajo od časa do časa ogromne množine tovarov in da je zagrebška direkcija primorana odre- jati prometne omejitve, ki povzročajo našim industrijskim in trgovskim kro- gom v Sloveniji zelo velike nepravil- ni in nedogledne škodo. V zadnjem času smo imeli po mesece zaprt tranzit pre- ko Bujarceve in preko Zagreba na vzhod in niso naši trgovci mogli odpo- slati svojim odjemalcem nujno potreb- nega blaga, industrijska podjetja niso mogla izvršiti naročil odpremiti v vzhodne pokrajine. Posledice tega so bile vsesplošne pritožbe odjemalcev naše industrije v Srbiji in Vojvodini, inkriminacije in očitjanja nesolidnost. Najhujša posledica pa je bila, da smo vsled teh železniških razmer izgubili dober del notranjega trga, ki si ga je osvojila inozemska konkurenca, ki ima nemoten dostop po Donavi in pre- ko Madžarske po železnici v Vojvodini in Srbijo. Ta nepravilna se da od- strani in v razširjenem in pojačanjem glavne zveze Sisek - Vinkovci - Zemun, ki je bilo predvideno že v pro- gramu notranjega investicijskega po- sejla, na čegar izvršitvi pa se sploh ne dela. V tem oziru izgubljamo dra- gocen čas, ko trpijo vsled ukinitve prometa naši gospodarski krogi ne- dogledne škodo in morajo omejevati ali celo ustaviti svoje obrate, ter čakati po mesec in še več dni na pošiljate iz Vojvodine. Prostor in čas nam ne dopuščajo, da bi tu navajali konkretne vzgleda, h kakšnim nevdržnim raz- meram vodijo te prometne nepravilke.

Drug moment, ki povzroča našemu eksportu, kakor tudi naši notranji tr- govini velikanske škodo in ki povzro- ča korupcijo, so dodatni dobavni roki, ki znašajo za brzovozno blago 10 dni za 100 km in pri tovarnem blagu pa 20 dni. Vse inozemstvo je strmelo, ko so bili ti dobavni roki sedaj v četrtem letu po prevratu pri nas razglašeni, in Čehi so majali z glavami nad tem ukrepom železniških oblasti, ki je bil storjen popolnoma brez vsakega zasli- kanja gospodarskih krogov in kljub najostrejšemu protestu industrijskih in trgovskih organizacij. Ti dobavni roki izključujejo vsako redno izmenjavo blaga, onemogočujejo točno kalkula- cijo in je vsled njih izmenjava kvar- livnega blaga, ki ga producira naša agrarna država ravno v največjih množinah, popolnoma onemogočena. Radi tega izgubljamo milijone in mi- ljone, ker ne moremo vnovčiti svojih pridelkov. Celo bogastvo naše države, o katerem se toliko govori, nam niče- sar ne koristi, ako ga ne moremo spraviti na ona tržišča, kjer bi se dalo ugodno vnovčiti.

Škoda bi bilo opisovati ljut boj in trganje za vagona, zadostuje, ako po- novimo konstatcijo sedanjega pomoč- nika ministra s obračaja gosp. inž. Avramovića, ki je nedavno na konfe- renci gospodarskih krogov v Beogradu izjavil, da smo s celokupnim našim voznim parkom pri sedanjih železniških razmerah v stanju vnovčiti komaj eno tretjino naše žetve in prirodnega bo- gatva. Ta konstatcija govori zase in kaže jasno, da je osnovni gospodarski problem naše države sanacija prometa. V tem oziru p. vidimo na naših držav- nih železnica, le malo. Odnosno skro- ro nič napredka, nasprotno se razmere v mnogem oziru še slabšajo.

Opetovano smo izrekli na zborova- njih in na konferencah raznih gos- podarskih organizacij željo, da naj sto- pijo prometne oblasti vsaj v stik z go- spodarskimi krogi pri reševanju važ-

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravništvo:

Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ulica št. 1. Tel. št. 22.

Celje, Aleksandr. cesta.

Račun pri poštn. čekov. zavodu šte. 11.842.

Slovesna otvoritev mariborske obrtne razstave

Maribor, 8. septembra.

Prvi dan 10.000 obiskovalcev.

Ob prodiranju prvih solnčnih žarkov skozi megleno nebo je danes, ob 10. uri dopoldne predsednik odbora pokrajinske obrtne razstave, g. Fran Novak, pred vhom v Goetzovo dvorano pozdravil okoli tisoč k otvoritvi obrtne razstave došlih gostov. Zaradi odsotnosti pokr. namestnika in pokrovitelja razstave, Iva na Hribarja, ki je bolan, je nato imenom pozdravil zbrane goste okr. glavar dr. Lajnsič, imenom občine župan Grčar in za trgovsko ministarstvo šef oddelka v Ljubljani, dvor. svet. dr. Mar. Za tem je predsednik Novak imenoma pozdravil sledeče zastopnike in goste: zastopnika pokr. vlade dr. Lajnsiča, za- stopnika trg. ministarstva dr. Marna, žu- pana Grčarja, mestnega komandanta polkovnika Draškica, prošta dr. Matka, predsednika trgovske zbornice v Ljubli- ni Ivana Kneza in tajnika Mohoriča, od- poslanca ljub. velesejma, ravnatelja Böhma, zastopnika razmejivne komisije generala Plivelica, vsuč. prof. dr. Pi- tamica, odposlanca zagrebške pokrajins- ke uprave Kajtnerja in Cezarja, pokro- vitelja lanske razstave, ministra n. r. dr. Kukovca, podpredsednika banskega sto- la v Zagrebu Ljudevita Rajznerja, pre- sednika Zveze obrtnih zadrug Zadravca, Rebeke za zvezo obrtnih društev, Ku- kovca in Gologranca za celjsko obrtno društvo, zastopnika okrožnega sodišča, policije, železniškega komisariata, finan- čne delegacije in okrajnih zastopov, bančne ravnatelje in novinarje. Med vi-

harnim ploskanjem je bilo nato sklenje- no, da se pošlje kralju udanostna brzo- javka.

Ob slavnostnem razpoloženju gostov je imenom vlade otvoril razstavo okr. glavar dr. Lajnsič. Vsi udeleženci so čes- titali odbora na krasnih oddelkih, iz- med katerih nekateri, zlasti lesni, po so- dbi strokovnjakov celo nadkriljuje vele- sejem. Kupčije so se pričele takoj po otvoritvi. Ključavničar Schell je v 5 mi- nutah prodal tri velike blagajne. Ze v Goetzovi dvorani so se gosti čudili okusni opremi razstavi, včrč pa pred- stavlja vsekakor vrtnarski oddelak na vrtu Dijaškega doma, kjer je goste po- zdravil imenom vrtnarskega društva viš- ji nadzornik Strekelj. O obrtni razstavi je le ena sodbda: da je mojstrsko delo. V vinskem razstavnem oddelku so gos- podične ponudile gostom rujnega okrep- čila. Bilo je že poldne, ko je prof. Co- tiš kot predsednik umetniškega kluba «Grobhar» odprl vrata v IV. glavni od- delek — v umetniško razstavo, kjer je 12 slikarjev razstavilo 92 del.

Na razstavišču je ves čas sviral god- ba. Popoldne so bili razstavni prostori polni. Do večera je posetilo obrtno raz- stavo okoli 10.000 oseb. Zvečer je zavla- dalo ob zvokih godbe na razstavišču ze- lo animirano življenje.

Obrtna razstava v Mariboru je nedvom- no sijalen pendant ljubljanskega velese- ja in bo imela gotovoo velik uspeh. Vsa čast predsedniku Francu Novaku, tajni- ku Kendi industrijskega društva in vsem ostalim članom razstavnega odbora, ki se niso strašili nobenega truda.

Kongres jugosl. novinarjev

Subotica, 8. septembra. (Izv.) Tu je da- nes bil ob 10. uri slovesno odprt kon- gres našega novinarskega združenja. Ju- goslovanskih novinarjev prisostvuje 86, čeških kolegov pa 28, med njimi župan kral. Vinohradov (Praga) Pichl in žu- pan Bratislave dr. Bela. V četrtek so bi- li novinarji svečano sprejeti. zvečer je bil pozdravni večer v hotelu National. Češkim gostom so bile prirejane od ju- goslovanskih kolegov in mnogobrojnega občinstva prisrčne ovacije. Na kongresu samem je po otvoritvenem govoru pre- sednika Nikolajevića pozdravil kongresi- ste subotički župan Tabaković, za Čeha je govoril dr. Pichl. Popoldne se je na-

daljeval strokovni del kongresa z refe- ratii. Opoldne je občina subotička prire- dila novinarjem banket v hotelu Palič.

Subotica, 8. septembra. (Izv.) Tržaški novinar g. Ekar je za kongres Jugosl. novinarskega združenja pripravil resolu- cijo, ki naj bi jo kongres v Subotici po- slal kongresu italijanskih novinarjev, ki se vrši dne 14. septembra v Trstu. Re- solucija pozivlje italijanske novinarje na sodelovanje zaradi zblizanja našega in italijanskega naroda. S to resolucijo se želi izkazati diskusijo na kongresu ita- lijanskih novinarjev o odnosih Italije napram Jugoslaviji.

Kmečki zbor na Bledu

Bled, 8. septembra. (Izv.) Na današnji kmečki zbor na Bledu so prišle velike množice ljudstva, ki je zlasti z veseljem pozdravljalo svoje tovariše iz Srbije. Do- slece sta na kolodvoru prisrčno in iskre- no pozdravila v imenu Bleda g. Kenda, v imenu SKS pa g. Azman.

Popoldanskega zborovanja se je udele- žilo do 25.000 udeležencev, ki so napolni- li ves prostor v Zaki pri jezernu. Pri Blejskem domu se je uredil spreved, ki so ga otvorili gorenjski kmečki konjeniki v narodnih nošah na težkih konjih, za njimi pa so se na vozovih razvrstile bujne sku- pine, predstavljajoče najrazličnejše slike iz kmečkega življenja. Množica gledalcev je spreved sprejela z viharimi pozdravi.

Zborovanje je otvoril predsednik Azman s kratkim nagovorom ter pozdravil mi- nistra SKS g. Pucelja ter srbske tovariše. Minister Pucelj je na to izvajal v dalj- šem govoru:

Zahvalil se je prisotnim, zlasti še srbs- kim gostom, ne samo za njihov prihod, ampak zlasti za njihov lanski prirejeni sprejem slovenskih gostov v Srbiji. Upa, da bodo tudi oni sedaj iz Slovenije od- nesli s seboj najlepše vtise. Govori na to o zadevah, načelih in delu kluba po- slanecv SKS, poudarja njihove uspehe in sodelovanje pri vladnih ukrepih, tako pri dosegu bodoče zveze Slovenije z mor- jem in o pomoči v suši. Vse svoje gra- ščine, klavnice in druge pridobitve, ki se mu očitajo v klerikalnem časopisju,

nih prometnih vprašanj. Toda pri mi- nistrstvu zaobaračaja smo našli le na gluha ušesa. Prejšnjega tarifnega odbora ministarstvo tekom dveh let ni sklicalo niti k eni seji, dokler članom ni potekel mandat; novega tarifnega odbora pa ne imenuje in tako se iz- igrava tudi ta edina institucija, kjer bi lahko praktiki iz gospodarskih kro- gov s svojimi izkušnjami in nasveti vsaj deloma prispevali k rešitvi, od- nosno uspešni sanaciji obširnega in kompliciranega prometnega problema. Nam bi bilo mnogo ljube, da bi mogli sedaj po štirih letih nasprotno konstatirati in ni naš namen, ureseti

proda za eno avstrijsko krono. Klerikal- ci so svoj strup obrnili zlasti proti njemu. kar ga pa ne bo oviralo v nadalj- njem delu proti tem največjim škodljiv- cem in zapeljivcem slovenskega kmet- skega naroda. (Burno odobravanje). Za njim govori poslanec Rajar o težavah slov. kmetov, poslancev, o pomankan- ju večjega strankinskega tiska, o stanju po vojni in o njegovih posledicah tudi med kmeti. Poslanec Mrmolja v zelo temperamentnem govoru ostro napada klerikalce in zavrača njihova obrekova- nja. SKS hoče osamosvojit slovenske- ga kmeta pred duševnim jeroštvom ter delovati za kmeti stan in za ujedine- no našo domovino. Deluje za enotno fronto proti našemu zunanemu so- vražniku in notranjemu parasitu. — Sledi govor seljaka iz Požarevca, ki se prisrčno zahvaljuje za lep sprejem in prinaša pozdrave iz Šumadije. (Bur- no pozdravljanje, ploskanje, klicanje.) Predsednik zborovanja gosp. Azman nato prečita resolucijo, predlaga zaup- nico poslancem SKS, ki je soglasno sprejeta, in nato s kratkim nagovorom zaključuje zborovanje.

ZASČITA NAŠIH DRŽAVLJANOV

Beograd, 8. septembra. (Izv.) V slu- čaju evakuacije Smirne, ki se pričakuje v najkrajšem času, bo naša vlada zaprosila Francijo, da štiti naše državljane v Smir- ni.

pri tem vtrajnega in požrtvovalnega dela širokih krogov naših železničar- jev, ki so s svojo neosebično vtraj- nostjo omogočili vzdrževanje vsaj one- ga prometa, ki se na naših progah še razvija. Želimo pa odločno, da se pri- čne sanacija našega prometa z večjo sistematično ter da se išče v tem oziru stika in upošteva nasvete gospodar- skih krogov. Brez tega so vsa naša stremjenja, ves industrijski, tehnični napredek in vsa trgovska podjetnost kakor tudi sklepi našega velesejma lo- polovično delo, katerega zdravo kal ubijajo naše prometne razmere.

Rekordni dan velesejma

NAD 100.000 OBISKOVALCEV! — KUPČIJ VEČ KO ZA POL MILIJARDE ITALIJANI PROTI SEJMU.

Ljubljana, 8. septembra. Današnji dan je bil — kar se tiče obiska — re- kordni dan velesejma. Vlaki so pri- peljali včeraj in danes na tisoče ob- iskovalcev, razven tega je prišlo pogle- dat celo mesto in vsa okolica. Naval na blagajne je bil ogromen. Samo v teku ene ure je bilo prodanih več ko štiri tisoč vstopnic. Vsega skupaj je pa do večera pasiralo vhode več ko 35.000 ljudi! (Doselej je bilo torej že 110.000 obiskovalcev!) Množice so se razgrnile po celom obsežnem sejskem prostoru, v paviljonih in pred izložba- mi izven paviljonov pa je vladala uprav neznosna gneča. Sreča, da je letos veselilni prostor tako razširjen, ker bi lanski prostor današnje množice ne bil mogel sprejeti v se, ne da bi bila gneča opasna. Paviljoni jestvin in pijske so jedva mogli med dnevom za- doščati zahtevam, imeli so polne roke dela. Tudi danes je prispelo na sejem mnogo kupcev iz Vojvodine, Srbije ter Hrvatske. Danes došli kupci še niso sklepali večjih kupčij, ker jim je ostala množica onemogočila točnejše ogledovanje in primerjanje. Za jutri (soboto) se pričakujejo zato zopet no- ve večje kupčije. Vendar je tudi danes bilo v vseh strokah zaključeno kupčij za okrog 20 milijonov dinarjev. Dose- dajne cenitve o kupčijah prejšnjih dni so se izkazale kot mnogo pre- majhne. V resnici je vsota pol milijar- de kron že znatno prekoračena!

Predsednik velesejma g. Bonač se je danes udeležil blejskega kmečkega shoda. Iz inozemstva pa so poleg za- sebnikov prišli na sejem gg. František Fencel kot zastopnik Ustredni spravn. komise Velke Prahy, ter dr. Jan Ebert kot zastopnik praškega ve- lesejma, da se v bojoče dogovori sku- pen nastop in medsebojna propaganda praškega in ljubljanskega velesejma.

Zakon za invalide

Ljubljana, 8. septembra. (Izvirno.) Danes popoldne se je v vsučiliščni knjižnici v Ljubljani vršila pod pre- sedstvom ministra za socialno politiko dr. Gregorja Zerjava razprava o načrtu novega invalidnega zakona, ka- tere so se udeležili šefi vseh invalid- skih odsekov, kakor tudi delegati vseh invalidskih organizacij v državi. Raz- prava se danes nadaljuje.

Za orožnike in redarje

Beograd, 8. septem. (Izv.) V zadnji seji ministrskega sveta je minister za socialno politiko dr. Zerjav zahteval regulacijo doklad za orožnike in dr- žavno redarstvo. Sklenjeno je, da se izdela tozadeven predlog udeleženi- ministrov istočasno s predlogom o posebnih dokladah za nabavo oficir- skih uniform.

KONGRES JUGOSLOVANSKIH ŠUMARJEV.

Beograd, 8. septembra. (Izv.) Danes dopoldne je bil v veliki dvorani narodne skupščine odprt kongres šumarjev iz vse države. Pred prehodom na dnevni red se je poslala kralju pozdravna brzo- javka s prošnjo, da kralj prevzame pro- tektorat nad šumarskim društvom. Nato se je prečitalo poročilo upravnega in na- dzorstvenega odbora. Minister za šume in rude Rafailović je pozdravil kongres in naglašal potrebo novega gozdarskega za- kona, s katerim naj bi se preprečilo na- daljnje uničevanje gozdov. Sedanje kazni ne stoji v nikakem razmerju z današnjimi cenami za les. Govoril je tudi o velikih požarih, ki so uničili velike gozdne komplekske in napravili narodnemu gospodar- stvu mnogo škode. Na popoldanski seji so bili izvoljeni pododbori, ki bodo sestav- lili nov pravilnik. Seja se bo jutri nada- ljevala.

BLAGOVNI PROMET Z AVSTRIJO.

Beograd, 8. septembra. (Izv.) Koncem tekočega meseca bo v prometnem mi- nistrstvu konferenca med našimi in avstrij- skimi delegati, da se definitivno reši vprašanje blagovnega transporta v Av- strijo in naza.

SESTANEK V ZAGREBU.

Beograd, 8. septembra. (Izv.) Povod- nom nastale situacije v glavnem odboru demokratske stranke piše današnji «No- vi list», da še ni končana razprava, ali se more ali ne more šef stranke udeležiti kongresa javnih delavcev v Zagrebu. Od- ločitev še ni padla. Po današnji situaciji je velika večina na stališču, da se šef stranke, ki je toliko sodelovala pri usta- rnitvi ustave, ne bi mogel udeležiti kon- gresa.

Borza

Curth, devize: Berlin 0.39, Newyork 527, London 23.49, Pariz 46.90, Milan 22.90, Praga 18, Budimpešta 0.235, Zagreb 1.55, Sofija 3, Varšava 0.075, Dunaj 0.0075 avstr. žig. krome 0.00875.

Berlin, devize: Italija 6193.75—6206.25, London 6403.50 — 6416.50, Newyork 1448.55 — 1451.45, Pariz 10989 — 11611, Svica 27.072.75 — 27.127.25, Dunaj 1.725 do 1.825, Praga 4720.25 — 4729.75.

SPORAZUM Z ITALIJO RADI DE- POZITNIH TERJATEV NA ZASE- DENEM OZEMLJU.

Trst, 8. septembra. (Izv.) Iz Rima se poroča, da je dosežen med vlado kralje- vine SHS in Italijo sporazum radi izpla- čila 16 milijonov lir za izmenjavo depo- zitnih terjatev denarnih zavodov iz «Ju- lijske Krajine». Ta znesek je bil vsled raznih intervencij namenjen pred vsem «Jadranski banki». Radi odkritja znanih sleparij, ki so jih po naročilu ravnatelja Kamenarovića zagrešili nekateri uradniki te banke, je italijanska vlada zahtevala, da se tozadevna točka jugoslovansko- italijanskega sporazuma izloči. Pri po- novnem pogajanju je italijanska vlada pristala na to, da bo ta znesek 16 milio- nov lir izročeno jugoslovanski vladi na razpolago, da bo ona razdelila denar upravičenim interesentom.

NINČIĆ SE NE SESTANE S SCHANZERJEM.

Beograd, 8. septembra. (Izv.) Kakor smo obveščeni s pristojnega mesta, ni no- benih vesti o sestanku dr. Ninčiča s Schanzerjem v Zenevi. Privatno se do- znava, da je Schanzer v Rimu in da ni nobenih vesti o njegovem potovanju v Zenevo.

UČITELJSKI KONGRES V SARA- JEVU.

Beograd, 8. septembra. (Izv.) Minister prosvete je dovolil desetdnevni dopust vsem učiteljem, ki se udeležijo učiteljske- ga kongresa v Sarajevu. Prometni mi- nister je odredil, da se jim dovoli na želez- nicah vožnja za četrtninsko ceno.

POTOVANJE PRAVOSODNEGA MINISTRA.

Beograd, 8. septembra. (Izv.) Pojutri- njem odpotuje v Pariz pravosodni mi- nister dr. Marković, da poroča kralju o situaciji. Obenem bo pregledal delovanje naše delegacije v reparacijski komisiji, ker je vprašanje vojne odškodnine pre- šlo v njegovo kompetenco.

GRŠKA VLADA DEMISIJONIRALA.

Beograd, 8. septembra. (Izv.) Vlada je dobila danes obvestilo, da je celokupna grška vlada podala demistio.

Trgovski nastavljenici v mezdni borbi

Te krogov trgovskih nastavljenecv smo dobili ta - le dopis, ki osvetljuje njihov današnji socialni položaj:

Trgovski nastavljenici v Ljubljani, kakor znano, nahajajo že dalj časa v mezdni gibanju. Stavili so svoje zahteve na Gremij trgovcev, ki pa je dne 6. t. m. ponovno odklonil zahteve in ne pristane niti na pogajanja. Značilno je, da odklanja pogajanja samo odbor in da se ne skliče občni zbor gremija, kateri edini je v smislu obrtega reda upravičen odločati in razrešati stališče. Interesantno je, da če, da sta tako gremij trgovcev, kot tudi pomočniški zbor zakoniti instituciji in imata obe v statutih določbo, da morata sporazumno urejevati mezdno prejemke. Odbor gremija v tem slučaju očividno zakon negira. Ravno isti gg. trgovci, ki se sicer ne morejo pritoževati, da ne uspevajo, svojem nastavljenicu ne privoščiijo obstanka. Nekateri trde, da je njihovo blago brez konkurence, čemur se ne čudimo, je plačujejo svoje nastavljenice in nastavljenke s 1000 K mesečno in še nanj in je umevno, da oni, ki plačujejo kolikor toliko boljše, ne morejo razirzati konkurence. Pa imamo še druge (deloma nemškutarske in žal tudi slovenske) firme, ki malo zastavajo ali celo prednjačijo v nizkem plačevanju svojega personala. Naj navešemo samo to - le tvrdke: Heinrich Kenda je postavil na cesto svojo blagajničarko, ki mu gara preko 40 let, ostalemu personalu pa je malenkost tvišal s pripombo: »Če morete, živite, ali pa pojdite!« Gosp. Feliks Urbanec je zvišal svojim nastavljenicem plače, ki so sramotno nizke, za 5 % (pet) s pripombo: »Živite, ali crknite.« Ne samo, da norce brije z bagatelnim zvišanjem, še celo poniževati hoče svoj personal, ki mu je tekom let prigaral težke milijone in mu pomagal skrivati stare zaloge, da je napravil še večje dobičke, stradati. Znači so dalje gg. Kollmann, Persehe, Jelaczin in drugi. Neka modistinja na Mostnem trgu pa plača svoji prodajalki celih 600 kron mesečno. Za enkrat to, nadaljevanje pa sledi, da bo javnost uvidela, na čigavi strani je pravica. — Trgovski nastavljenici apelirajo na vlado, da vendar tudi tu napravi red in dopove vsem brez izjeme, da je treba pošteno delo pošteno plačati in ne naših moči izkoriščati. Dopove pa naj tudi ostalim gg. trgovcem, da njihovi nastavljenici niso nikaki sužnji, temveč ljudje, od katerih žive. In če vladajo take razmere, je nesmisel, odklanjati kolektiv-

no pogodbo, ker oni, ki svoje ljudi pošteno plačujejo, itak ne bodo prizadeali. Ker so se poizkusili za pogajanja doslej ponesrečili, naj vlada gremij do tega prisili in pogajanja pod svojim vodstvom izvede, kajti, če se je draginja zadnje tri mesece povišala za 150 %, je umevno, da nastavljenici s 5 odstotki ne morejo biti zadovoljni, ker so pri naraščajoči draginji že do-alej dovolj utrpeli. Upamo tudi, da je vsa javnost na naši strani. To nam privatno potrjujejo mnogi gg. trgovci sami, ki povišanju niso nasprotni, vendar ne morejo dovoliti vsega, ker bi jih sicer konkurenca ostalih ubila. — Govori se pa tudi, da si gg. trgovci žele stavke nastavljenecv, češ, saj imamo blago itak rajše, kot denar, bomo pa počivali! Stavke pa ne bo, vendar se pripravljamo na hujše ukrepe, kot so stavke, ki bodo trgovcem dali priliko, zapreti svoja podjetja, če se ne bodo pravočasno spametovali.

Op. u.r.d.: Objavili smo zgornjšnji članek namenoma brez vsakega krajšanja. Slučaji, ki so tu navedeni, vpijejo do neba! Često smo čitali, da je n. pr. na Dunaju nastavljenka ukradla kos blaga. Če se to zgodi pri nastavljenki s 600 K mesečne plače, — ali naj se čudimo? Ob navadnem gospodarskem preudarku je jasno, da se more pošteno delo zahtevati le od pošteno plačanega nastavljenca. Obvezno pa je tudi za vsakega našega državljanja, da goji svoj lastni socialni čut in da posluša glas socialne vesti. Ros, da danes ni mogoče povsodi storiti vsega, kar je v programu naprednega in modernega človeka in državljanja in da nas svetovna kriza duši tako, da ostane žal marsikatera programna točka neizvršena. Najhujše trpi država sama, ker ne more neodvisno od ostalega sveta uvesti čez nož zlato valutno, niti ne more naše gospodarstvo naenkrat dovolj producirati. Toda v mejah možnosti se morajo izravnovati prehude razlike, premostiti prepadi, ki so sicer opasni. V interesu celega trgovskega stanu je, da so takozvani nastavljenici zadovoljni. Nasprotna trditev bi bila kratkovidna. Če ne socialni čut, bi razumni egoizem moral to povedati. Kjer pa egoizem ni razumen, tam mora socialna pravica zahtevati, kar ji gre. Menda ne more nikdo trditi, da danes trgovina ne more svojih nastavljenecv za deseturno mnogokrat težko delo honorirati primerno! V javnem interesu je, da se ta spor izravna in da dobe nastavljenici, kar jim danes gre!

Profesorski kongres

Tretji kongres jugoslovenskih profesorjev v Ljubljani je brzojavno pozdravilo tudi Poljsko društvo nastavljenikov srednjih in visokih šol v Varšavi, ki je odpisalo tudi posebnega delegata, prof. dr. Golobka iz Varšave. Vsled neprilik, ki jih je imel na vožnji na Dunaju, pa je mogel prispeti šele drugi dan kongresa. Dr. Golobek je bil od jugoslovenskih tovarišev oduševljeno pozdravljen, sam pa je v imenu poljske profesorske organizacije povabil jugoslovenske profesorje na poset v Varšavo za prihodnje leto. Poljski delegat je prinesel s seboj tudi publikacije poljskega profesorskega društva, ki jih je poklonil našemu društvu. Iskreno pozdravljamo v svoji sredini sina velikega, svobodnega slovenskega naroda.

Po današnjem dopoldanskem zborovanju so se jugoslovenski profesorji podali korporativno pred Prešernov spomenik, da se tamkaj poklonijo manom največjega jugoslovenskega lirika in glasnika vseslovanstva, bratstva in človečanstva. Položili so na spomenik krasen svež venec z državnimi trobojnimi znaki in napisom: »Velikemu pesniku Prešernu — Tretji profesorski kongres«. Rektor višje pedagoške šole v Beogradu, Milivoj Simić, je v kratkem govoru proslavil genij našega velikan, ki si je s svojimi nesmrtnimi deli ovekovečil svoje ime med vsem kulturnim svetom. Nato je stopil na vznožje spomenika vsenč. prof. dr. Fran Ilešič, ki se je s poetičnimi besedami spo-

minjal pesnika ljubezni in slovenskega bratstva, ki je že pred desetletji v »Krstu pri Savici« prorokoval — zarjo svobode zaslužnjem slovenskim narodom. Krst je zahteval sicer hektatombe žrtve, ki pa niso bile zaman. V bratskem objemu so zbrani danes pred spomenikom glasnika Slovanstva Srbi, Hrvati, Slovenci, Čehi in Poljaki, vsi svobodni in zato kličejo njegovemu spominu: Slava, slava, slava! Vi-harju pozdravljen se je poklonil nato gremiju Prešerna poljski profesor dr. Golobek, za njim pa je prof. dr. Miron, bosanski Srb, nekdanj suplent na I. drž. gimnaziji v Ljubljani, očrtal v kratkih potezah zbranim srbskim in hrvatskim tovarišem veliko trpljenje malega, a jako kulturnega slovenskega naroda pod avstrijskim režimom, ki je, kjerkoli je mogel, skušal zatreti ali pa vsaj ovirati vsak nacionalni in kulturni razvoj Slovencev. Slovensko pleme, ki je stalo neustrašeno na braniku naših skrajnih mej in v obrambo lastnega obstoja bojevalo zmagoviti boj na dveh frontah, je s tem izvršilo veliko kulturno delo, za katero mu mora biti hvaležno vse Slovanstvo. Zato kliče velikemu njegovemu sinu Prešernu: Slava! Živeli Slovenci!

Pohod jugoslovenskih profesorjev pred Prešernov spomenik je spremljalo tudi mnogo občinstva, ki je pazljivo sledilo izvajanjem govornikov. Profesorji so se končno skupno fotografirali pred spomenikom, nakar so se razšli.

Kako se pobija brezposelnost v Trstu

Kakor posnemamo iz tržaških časopisov, so se to dni vršili v Trstu precejšnji izgredi brezposelnega delavstva, kar je pač umljivo, če se vé, da je danes v Trstu, ki šteje kakih 240.000 prebivalcev, do 30.000 delavcev brez služb. Ker je tem brezposelnim delavcem treba pristeti še njihove družine, mra biti danes v Trstu okoli 100.000 ljudi brez kruha in ni prav nič čudnega, če vsakotoliko izbruhnejo nemiri.

Zadnji izgredi imajo svoj vzrok v dejstvu, da je naredba, ki je razširila zakon o delavskem zavarovanju proti brezposelnosti tudi na Julijsko Krajino, močno zapostavila delavstvo v Julijski Krajini napram onemu v starih mejah kraljevine. Dočim namreč brezposelni delavci v stari Italiji, ki je seveda že več let vplačeval zavarovalne prispevke, dobiva podporo za dokazano in nevdoljivo brezposelnost skoraj 120 dni, se dobiva v Julijski Krajini, kjer se je uvedel ta zakon šele s 1. aprilom t. l. takozv. podpora sa-

mo za 90 dni. Večini brezposelnih delavcev je ta podpora že potekla in so sedaj še vedno brez dela in tudi brez podpore. Njihovo prizadevanje gre za tem, da bi se jim dovolila tudi še nadaljna podpora, in kakor je videti iz časopisja, je vlada tudi res dala sedaj na razpolago 1 milijon lir. Ali kaj pomeni to ob takšni masi brezposelnega delavstva, dasiravno znaša najvišja dnevna podpora samo 3-70 L! Je le kapljica v morje.

Ob takšnih razmerah je lahko umljivo, da se delavstvo ne da pomiriti in da razni dnevni dogodki močno vplivajo na njihovo itak razburljivo razpoloženje.

V Trstu je sedaj vzorčni sejem, in tuje, ki prihajajo v Trst, fabrikantje, ki so razstavili svoje proizvode, in drugi taki ljudje žive razkošno. Vsi najfinjši lokali so polni ljudi, ki jim razmetavanje ne dela neprimlik. Brezposelne mase pa s praznimi želodci pohajajo mimo oken, za katerimi se cedi med in mleko, iztisnjeno iz delavskih žuljev! Ali je čudno potem, da brezposelni masi od časa do časa za vzre kri? Doroček, ki se je pripetil

Popoldne se je nadaljevalo strokovno delo kongresa, predavanja in debate. Zvečer se je v veliki dvorani Narodnega doma vršil banket, ki se ga je udeležilo 320 profesorjev ter mnogo njihovih dam. V vrsti pozdravnih govorov so bili posebno navdušeno pozdravljeni govor oddelnega načelnika za prosveto dr. Skaberneta ter po enega slovenskega, hrvatskega in srbskega zastopnika.

V soboto odide skupina udeležencev kongresa skozi Vintgar na Bled, kjer ostane ves popoldne, da si ogleda ta biser Slovenije; ta skupina si v nedeljo ogleda še sejem in se s popoldanskim vlakom vrne v Zagreb, Beograd, odnosno na svoje domove. Druga skupina pa si ogleda sejem v soboto, popoldne pa odide v Maribor, Falo, Ruše, ter se vrne v nedeljo do Zidanega mosta

Politične beležke

✚ Moralno fronto hoče ustvariti g. dr. Ante Trumbić. V splitski »Novi Dobi« priobčuje dolg, ne baš v preveč moralnem tonu pisan članek, v katerem poudarja to - le in tako - le: Položaj v naši državi je v osnovi moralni problem; današnji absolutistični režim po mili volji vlada državo in razpolaga z narodno imovino; parlament je - fikcija. Partizanstvo osebitega tipa brezdušno in cinčno podreja državne in narodne interese svojim osebnim in strankarskim interesom. Taka je moralna perversnost današnjih činilcev — seveda s častnimi izjemami. Gosp. Trumbiću je režim tako nizek, da ne mara z njim o teh in takih principih niti razpravljati, ker bi to pomenilo le, dati se izigrati od današnjih vladodržcev. Ustanoviti je treba moralno fronto, ki bo zrušila vse nemoralnost državne uprave: vse napredne stranke, ki so še vredne narodovega zaupanja in vsi pošteti ljudje katerega koli pravega, morajo stopiti vanjo, da zrušijo terorizem in anarhijo. — Če naj bo moralna dr. Trumbićeva fronte taka, kot odseva iz tega članka, potem se nam vsiljuje utis, da se bodo v tej fronti v prvi vrsti znašli možje razžaljenega osebnega ponosa in vklonjenih ambicij.

✚ Grški poraz v Mali Aziji. Krepka ofenziva kemalističnih čet na celi maloazijski fronti in nenadni poraz Grkov je znova znatno izpremenil položaj na Vzhodu. Turki so pričeli z odločilno ofenzivo ravno v trenutku, ko je generalissimus grške armade odpoštoval v Atene na dopust, ter prodrli na treh mestih grško fronto. Osvojili so Eskişehir, Uşak in Bruso ter se pripravljajo za pohod na Smirno. V Carigradu vlada veselje, v Atenah razburjenje. Grška se je sicer pred nedavnim časom obrnila na zavezniške države s prošnjo, da naj rešijo njen spor s Turčijo, zapetila je z napadom na Carigrad in pričela koncentrirati svoje čete na Cataldži. Toda medtem, ko so se zavezniški posvetovali o tej prošnji Grške, so Turki pričeli z ofenzivo ter izpremenili ves položaj sebi v prid. Francija stoji v tem sporu odločno na strani Turčije in zahteva kot glavni pogoj za rešitev orientalskega vprašanja, da Grška evakuira Malo Azijo. Na drugi strani pa stoji Lloyd George, odločen pristati Grkov in nasprotnik Turkov in Francije. Diplomatični voz je nerazrešen. Brez dvoma pa je glavni cilj turške ofenzive v prvi vrsti diplomatičen. Akcija kemalistične armade zasleduje ugodne pogoje za rešitev orientalskega vprašanja, o katerem se bo razpravljalo v bližnji bodočnosti na konferenci v Benetkah. Turki nameravajo postaviti težke zahteve; že se pojavljajo glasovi, da bodo na morskih soteskah zahtevali stanje od leta 1914., dalje skupno mejo z Bolgarijo, kar bi pomenilo, da bo Grška izgubila ves Egejski kanal. S tem je ogrožen ves sedanji sistem v Grški s kraljem Konstantinom na čelu, o osrednje stopa vprašanje turško - bolgarske koalicije, vprašanje bolgarskega izhoda na morje ter sploh vprašanje balkanskega ravnotežja. Rešitev bo padla na orientalski konferenci v Benetkah, kjer bodo mogli povzdigniti svoj glas ne le prizadej, temveč tudi vse balkanske države in zapadne velesile. Mala antanta stoji pred novo nalogo.

Prosveta

XXIV. RAZSTAVA V JAKOPIČEVEM PAVILJONU.

Razstava, ki se je otvorila za velesejm, je zelo okusno aranžirana in doslej dosti dobro obiskana. Poleg umetnikov starejše generacije, kakor Jakopiča, Vavpotiča, Šantla, Gasparija in kiparja Zajca, ki že dolgo ni razstavil, so močno zastopani tudi mlajši, kakor Gojmir Kos, Jakac, brata Kralja in Franc Zupan ter trije mladi, ki se doslej javnosti še niso predstavili: Brunon Vavpotič, Lojze Žagar in kipar Toni Zabukovec.

V razstavnih dvoranih vse pokrajinske slike mojstra Jakopiča, ciklus »V Vintgarju in portret »M. S.« Ivana Vavpotiča, ter dekorativno učinkujoče slike bratov Kraljev. V levi dvorani vse akvareli Brunona Vavpotiča, ki je, kolikor se more reči doslej, velik talent. Njegove pokrajinske slike očitujejo precej šole, očividno očete, poleg tega pa silno živahnost in lastno pojmovanje prirode v povsem modernem smislu. V isti dvorani je razstavil Zupan nekaj posrečenih pokrajinskih akvarelov, Božidar Jakac nas je presenetil s finim oljnatim portretom Haralda Saeverunda in več formalno dovršenimi lesorezi in litografijami. Gojmir Kos kaže dve ornamentalni risbi in kipar Toni Zabukovec, tudi novinec za javnost, »Lastni portret«.

V desni dvorani je razstavil prof. Saša Šantel svoj ciklus akvarelov iz stare Ljubljane, sveže stvarice, ki naj jih na vsak način izda v dobrih reprodukcijah ali vsaj v obliki razglednic, dalje svojo že znano »Belokranjsko madono« in nekaj pokrajinskih motivov. Na nasprotni steni tvorijo Gasparijeve slike s svojimi narodnimi motivi del zase, potem je razstavil v isti dvorani tudi Lojze Žagar svoje barvaste grafike, ki so zelo dekorativne, in pa še dosti dober oljnat portret stare žene. V zadnji dvorani visita Jakopičev »Portret ge L.« in enotno ubrana »Modra soba« ter še par Vavpotičevih stvari.

Plastična dela sta razstavila samo Tone Kralj, čigar veliki kip »Zavrnjen up« stoji v prvi dvorani, in pa Ivan Zajec, ki je razstavil topot precejšnjo množino klasičistično pojmovanih mavčnih stvari in plastičnih skic.

Posetniki morejo dobiti na razstavi približno sliko o današnji slovenski upodabljalni umetnosti. (Tudi naj si gotovo ne zamude ogledati Narodne Galerije v Kresini in pa historične razstave slovenskega slikarstva na državni obrtni šoli.)

Baš prihajam iz monokoskih raznoimenih muzejev slik, klasičnih in modernih, in mogočni utisi tega gledanja in doživljanja še ne dopuščajo tako naglega povratka v domači krog. Vendar je bila moja prva pot k Jakopiču, — podrobneje pridejo njegovi razstavljalci te dni na vrsto. S. V.

Sport

Ilirija rez. : Hermes 6 : 4 (2 : 1). Včerajšnja nogometna tekma med rezervno Ilirije in Hermesom je končala z zmago prve. V sestavu Ilirije sta ugajala desna zveza in levo krilo. Tudi g. Betetto v levi zvezi je bil marljiv, med tem ko je desni branilec očitno podcenjeval igro. Hermes je imel vsa mesta izvrstno zasledena in bi bil pri malo večji pazljivosti dosegel gotovo vsaj enak rezultat. Sodnik g. Klemenčič je bil neodločen.

Jadran : Sparta 7 : 0 (2 : 0). Zaslužena zmaga tehnično in taktično boljšeja moštva. Jadran ima igralce ki obetajo na tem polju še lepih uspehov. Posebno je ugajala napadalna vrsta z Rapetom v sredi. Tudi levo krilo je dober strelec. Golman ni imel posla. Sparta je nastopila z novimi močmi, ki rabijo še mnogo treninga. Golman pa ne nosi vse krivde na visokem porazu. Koti 8 : 2. Sodnik gosp. Kepec dober. Publike sramotno malo. —

L. A. S. K. : Svoboda Ljubljana 4 : 2 (3 : 0). Obe moštvi se borita še z abecedo nogometa. Poleg tega je poraženo moštvo nastopalo skrajno nedisciplinirano in kazalo pri mnogih prilikah celo surovost. Ugajal je srednji haif akademikov in desni back Svobode. Sodil je g. Hus za težko nalogo prav dobro. Veliko omalovaževanje prvenstvenih tekem II. razreda kaže posebno dejstvo, da izrišče ni bilo niti začrtano in si je sodnik moral meriti najlmetrovke s koraki

Danes:

Ob 19-30 v drami: Gogoševa komedija: »Revizor«.

Ob 20-30 na vrtu hotela Tivoli predstave vedrega gledališča in varijeteja »Deveta dežela« pod vodstvom gosp. Putjate.

II. ljubljanski velesejm odprt do 6. zvečer; veselični prostor na sejmšišču odprt do 1. ure zjutraj.

V tehnični srednji šoli historična razstava slovenskega slikarstva. Vstop s sejmsko legitimacijo.

V Jakopičevem paviljonu XXIV. umetnostna razstava del živčnih slovenskih umetnikov.

Razstava ženskih ročnih del »Osrednjega zavoda za žensko domačo obrt« v Ljubljani, Turjaški trg 6/II., vsak dan od 8.—12. in od 14.—17. ure. Vstop prost.

Narodna galerija, Šolski drevored 2, odprta od 10.—12.

Deželni muzej, odprt od 8.—12.

Naslovi:

Konzulat češkoslovaške republike: Breg 8, telefon 520.

Delegacija francoskega konzulata: hotel Union.

Konzulat avstrijske republike: Turjaški trg 3, telefon 135.

Delegacija italijanskega konzulata: Elizabetna cesta 4.

Sejmski stanovanjski urad: v pritličju nove palače Ljubljanske kreditne banke, Dunajska cesta.

»Jutro« uredništvo: Miklošičeva cesta 16/1., telefon 72.

»Jutro«, uprava: Prešernova ulica 54, telefon 36.

GLEDALIŠČE »DEVETA DEŽELA« NA VRTU HOTELA TIVOLI.

Repertoar za 9. septembra 1922. 1. »Tango smrti«, dramski plesni prizor. 2. »Gora ni nora«..., pojoča šalijva slika. 3. Salonski zbor bratov Zajcev, nova pesmica iz opere: »Mamica, kaj naj počnem«. 4. Za žensko nezvestobo, ha — ha — ha — ha, parтерна arlekinada. 5. »Salome«, orientalska zgodba. 6. »Kako se dvori na Ukrajini«, plesni prizor. 7. Moderni ples. 8. »Zeleni travnik«, kmetske igre na Ruskem. 9. »Luna, on in ona«, igra v svitu mesečine. 10. »Kaj si plesal Katinjka«, muzikalne budalosti — in tako dalje in tako naprej. Pri slabem vremenu se vrši predstava v dvorani hotela Tivoli. Začetek ob pol 9. uri zvečer.

Sokolstvo

Sokolsko društvo Ljubljana II. priredi jutri, v nedeljo ob ugodnem vremenu pešizlet čez St. Vid (Trata) v Dolnice. Udeležba je obvezna za člane, članice ter moški in ženski naraščaj. Člani, ki imajo krog, v kroju, ostali v civilni obleki s sokolskim znakom. Zbirališče ob 13. uri na dvorišču državne realke, odhod točno ob pol 14. uri. Povratek v Ljubljano čez Ko-seze ob 19. uri.

Pričetek šolskega leta

* Državna dvorazredna trgovska šola v Mariboru. Ponavljalni in naknadni izpiti se prične v ponedeljek, 11. septembra ob 8. uri. V sredo (13.) se vrši vpisovanje v drugi letnik od 8. do 10. ure. V prvi letnik ni več možno sprejeti nobenega učenca, oziroma učenke. V četrtek (14.) je ob 8. uri otvoritvena služba božja. Redni pouk se prične v petek, dne 15. septembra ob 8. uri. Imena učencev, oziroma učenk, sprejetih v prvi letnik, bodo objavljena v ponedeljek 11. septembra na razglasni deski v šolskem poslopiju, Čafova ulica 9.

* Državna dvorazredna trgovska šola v Celju. Za šolsko leto 1922—23 bo vpisovanje gojencev v pripravljalni letnik, prvi in drugi letnik ter deklie v drugi letnik v ponedeljek, 11. sept. ob 8. do 10. ure. Sprejem novih gojencv v pripravljalni razred in prvi letnik je izključen. Ponavljalni, naknadni in sprejemni izpiti se prične v torek, 12. septembra ob 8. uri. V četrtek, 14. septembra bo ob 9. uri otvoritvena služba božja v cerkvi Marijinega Vnebovzetja. Nato se zbero učenci in učenke v svojih razredih, kjer se jim predčita in razloži disciplinarni in šolski red ter naznani urnik. V petek, dne 15. septembra se prične reden pouk ob 8. uri.

čisto na koncu in je živel le še od zbirki, ki so jih prirejali in izsiljevali fašisti, je izhajal že par mesecev samo na dveh straneh in bi bil v par tednih najbrže že zaspal. Sedaj pa se je izvedelo, da je od onega darovanega Cosulichevega milijona odpadlo pol milijona fašistom! Ves Trst je prepričan, da je dal Cosulich tega pol milijona fašistom v zahvalo za njihovo strahovanje delavstva ob stavkah in mezdnih gibanjih in i tako kupil njihovo v-moč tudi za bodočnost. Saj jim je omogočil nadaljno izdajanje njihovega glasila.

Ta protidelavski čin gospoda Cosulicha je seveda pobudil med delavstvom velikansko ogorčenje. Zadnji izgredi imajo svoj vzrok pač v njem, in aretirane ženske, ki so bile med izgredniki najhujše, so izrekle marsikatero zasoljeno na naslov gospoda Cosulicha, ki kot eden prvih poklicancev rešuje delavsko brezposelnost s tem, da z milijonskimi darovi podpira tiste, ki z gorjčami, samokresi in bombami strahujejo kruha lačno brezposelno delavstvo.

Ta Cosulichev dar na ima svoj po-

men tudi za nas! Cosulicheva paroplovna družba dobiva ogromne dohodke od slovenskih izseljencev, ki se z njenimi parniki vozijo v Ameriko. Naši jugoslovenski izseljenci se skoraj izključno vozijo le s Cosulichevimi ladjami. Zato tudi ima ta družba svoje agencije po vseh naših večjih mestih, tudi pri nas v Ljubljani, in te njene agencije so, kakor smo pokazali v naši nedeljski številki v sestavku o tržaškem sejmu, obenem tudi agencije za laško trgovinsko ekspanzijo med nami. V Trstu pa njen vrhovni šef s svojimi milijoni, ki mu jih je doberšen del nasul v žep naš jugoslovanski izseljenec, podpira najradodarnije in vzdržuje tisti divjaški pokret, ki z ognjem in bombami na najokrutnejši način zatira naš jugoslovanski življenj. Ali ni dolžnost vseh nas Jugoslovancev, da vrnemo milo za drago gospodu Cosulichu?

Niti ene pare več Cosulichevi družbi, niti en Jugoslovane več na njene parnike, proč iz Jugoslavije z njenimi agencijami! Mi ne bomo dajali svojega denarja Cosulichu, da bo z njim krmlil rablje naših bratov!

Ljubljanski veliki sejem 1922

2. do 11. septembra

Pomen Ljubljanskega velesejma

Dr. Joža Bohinjec:

Delavstvo in ljubljanski veliki sejem

Ko se je na Bledu ustanovila Zveza jugoslovanskih industrijcev, je javna kritika popolnoma upravičeno povdarila, da razni govorniki in referenti niso omenili najvažnejšega faktorja pri razvoju industrije, delavstva. Ta molk je gotovo vrzel iskro odpora v delavske vrste in se je mogel tolmačiti vsaj kot indiferentno razpoloženje zborovalcev napram jugoslovanskemu delavstvu. Ta molk ni mogel povdariti potrebe po največji sintezi vseh gospodarskih sredstev, med katere brezdvomno spada tudi težko, grobo delo žuljave roke.

Otvoritev ljubljanskega velesejma je pozdravilo „Jutro“ z uvodnim člankom ministra za socialno politiko dr. Žerjave. V članku je izrečena resnica, da so veliki gospodarski napredki, gospodarska svoboda in demokracija plod skupnosti dela podjetnikov in delavcev. V moderni organizaciji dela je postal delavec poleg podjetnika enakovreden in potreben stvaritelj novih gospodarskih dobrin. Uspehi ljubljanskega velesejma so nedeljivi uspehi slovenskega podjetnika in slovenskega delavca.

Minister za socialno politiko, ki je najpogostejši izmed poklicanih, da odstranjuje socialna nezadovoljstva, se s temi svojimi besedami zadel v jedro problema novega uspešnega narodnega gospodarstva.

Novo prerajeno gospodarstvo, ki mora izrasti iz razvalin razdejanega svetovnega gospodarstva, mora sloveti na novi organizaciji dela: na duševni in telesni kooperaciji podjetnika in delavca, na načelu energetskega imperativa, ki zahteva najracionalnejše uporabljanje vseh gospodarskih sredstev, t. j. tudi delovne sile, ki ne dopuščata socialnega izkoriščanja, katero ima za posledico socialna nezadovoljstva, ki groze svetu s poginom.

Po vojni je po celim svetu zavladalo in skozi zrak so šumeli sami revolucionarni načrti. Pametni in izvedljivi, pretirani, nemogoči in neizvedljivi. Veliko se jih ni izvršilo radi nesposobnosti in nepoštenosti revolucionarjev samih, ker je v njih zmagal pohlep po moči — in bogastvu in so ob prvi dobri konjunkturi zapustili armado.

Delavstvo je postalo po vojni zaželjeni objekt poštenih — in nepoštenih strank, klik in posameznikov. Izgledi nepoštenih so bili ugodnejši. Imeli so v rokah dinamono splošne povojne nezadovoljnosti in njega so slepo razmetavali semintja brez ozira na to, ali zadenejo v staro življenje nezmožno zgradbo, ali pa v nova cvetoča poslopja. Njih je veselil samo dim in ropot podirajočih se tramov in v divji fantaziji so skozi kukalo svojih fantastičnih načrtov gledali novi svet, ki bo „lepši“ od sedanjega, ki ne bo poznal delavca in gospoda, ki ne bo poznal bogatih in revnih, kjer bo vse, kakor v nebesih.

V divji demagogiji so tekmovali med sabo vsi spekulanti na ljudsko nezadovoljnost in — nerazodnost. Na burnih shodih, — dima in krvi polnih člankih so širili nezadovoljnost in oznanjali nadzemeljskim in podze-

meljskim okostnjakom sveti evanجيل — negativne revolucije.

Ta negativizem, ki so ga ucepili delavskim množicam dan in noč, je rodil uspeh. V množice se je uresila latentna zavest, da je brezmejno izkoriščano, in da tega izkoriščanja ne bo prej konec, dokler ne poženo zadnjega intelektualca (ali po nazivu množice buržuja) iz tovarn, uradov in stanovanj. Deavske množice so inficirane od slepega sovraštva proti podjetniku, tovarnam, strojem, vladi, upravi itd. En sam velik akord negativne kritike gre skozi njih dnevne besede in da bi jim bila dana moč, bi čez noč ustavili tek strojev in razbili okna izložb.

Ta nad vse žalostna mentaliteta je plod frazerskega socializma, ki se pri nas prav nič ne more povspeti na višino treznega, znanstvenega pogleda na probleme sodobnega gospodarstva. Prija samo revolucionarna mentaliteta mas, ki je že po svojem bistvu protivna vsakemu treznemu, na znanstvenih rezultatih slonečemu predurku.

Mesto širokopotezne organizacije dela, ki naj bi iz delavca in podjetnika ustvarila veliko enotno nerazdružljivo gonilno silo novega gospodarstva, vidimo in slišimo poigravanje s praznimi gesli. Demokracija, zlasti gospodarska potrebuje globokomnih razglabljanj; gospodarska demokracija potrebuje sodelovanja delavca in intelektualca; gospodarska demokracija, ki naj odstrani socialna nezadovoljstva, bo potrebovala ravno tako velikih intelektualnih duhov in vojskovodij dela, kakor jih je potreboval stari gospodarski red. Tudi v socialističnem družabnem redu bodo morali biti steber razvoja Kruppi, Stienesi in Borsigi. Tudi socialistični družabni red bo slonel na velikih organizatorjih dela, na močeh jeklene volje in železne vztrajnosti.

Ljubljanski velesejem, sinteza dela podjetnika in delavca, je veselo znamenje, da se mentaliteta izpreminja in da prodira zavest, da more gospodarski napredek sloneti samo na kooperaciji intelektualnih in manualnih delavcev. Ta duh mora zapustiti ljubljanski velesejem.

Duh napravi telo bogatim, pravi Shakespeare.

Dr. Rudolf Andrejka, glavni tajnik in član ravateljstva Zveze za tujski promet v Sloveniji:

Veliki sejem in tujski promet

Takoj pri vstopu prvega glavnega paviljona E na desni opazi obiskovalec II. ljubljanskega velesejma velik predele št. 2, pred katerim je vedno mnogo radovednega občinstva. Brske gospodične v naših krasnih narodnih nošah stoje za podolga mizo, pa komaj zmorejo naval vseh vprašanj in informacij. Na steni visi cela vrsta, pravcata galerija krasnih izvirnih slik naših planin; Ljubljane, Blede, Rogaške Slatine, v sredi med njimi pa je nameščena na baržunasti preprogi v narodnih barvah slika našega kralja. Napis nam pove, da se je tu nastanila pod protektoratom Nj. Velikanstva kralja stoječa Pokrajinska Zveza za tujski promet v Sloveniji.

Na mizi in v lepih rdečih vitrinah vidimo nebroj ličnih katalogov, kožipotov, fotografij in razglednic, ki služijo organizirani reklamni za prirodne krasote Slovenije.

Posebno pozornost vzbuja album državne kopališča Dobrne, poleg tega pa lepi Bernerkejevi kipi narodnih noš in umetniške razglednice Blede, Bohinja, naših planin itd. Tujci, ki prihajajo na sejem, dobe v tem oddelku brezplačno točne in izčrpne informacije o slovenskih letoviščih in kopališčih, pa tudi o železnih zvezah, o prometnih zvezah na jug in o parobrodskih plovbah po našem Jadranskem morju.

Pa mi poreče kdo, kaj je bilo Zvezi treba iti ravno na velesejem, saj ima na Dunajski cesti svoj Tourist Office? Zelo kratkovidno in omejeno bi bilo tako stališče! Saj je ves naš velesejem veljanska tujskoprometna prireditev v širšem pomenu besede. Tisoče tujcev iz vseh krajev sveta, desetstisoče naših bratov iz širše Jugoslavije prihaja tu sem, in sicer privikrat v Ljubljano in s tem v srce Slovenije. Gotovo prihajajo v prvi vrsti radi kupčijskih prilik in zvez, a gotovo se vsaj polovica izmed njih želi spoznati bližje z Ljubljano in krasnim njenim alpskim okvirjem. Naravnost neodpušljiv greh bi bil, ako bi Tujsko-prometna Zveza iz izredne prilike ne izrabila in, kolikor je v močeh njene organizacije, pripomogla k temu, da se našim gostom nudi na sejmu udobna prilika počititi se v vseh vprašanjih, ki se tičejo tujskega prometa.

To je spoznalo Zvezno glavno tajništvo, to pa je tudi — vsa čast mu — spoznalo ravateljstvo Velikega sejma. Sio je Zvezi najizdatnejše na roke ter ji naklonilo lep in reprezentativni prostor, in lotilo se je samo brez tujih podpor važnega dela. V sejemskem katalogu na strani 19. do 48. najdemo kratak, a dober vodnik po Ljubljani in njeni okolici.

Toda še več. Dalekovidno in moderno vodstvo našega velesejma je pritegnilo Tujsko prometno zvezo kot člana glavne odbora. S tem činom je na razveljavil način osiguralo sporedno, a spozumno delovanje dveh organizacij, ki nudi obe skupaj dovolj gadancij za lep uspeh skupnega delovanja sedaj in v bodoče.

Veliki sejem in njegov pomen v stavbno-estetskem pogledu

Z velikim sejmom je prišel nov svež, moderen duh v našo prestolico. Ze dejstvo da prihaja toliko inozemskih gostov v Ljubljano, vpliva na našo mestno upravo, da skuša, kolikor je nač v danih razmerah mogoče, olepsati zunanje lice Ljubljane, posebno onih cest, ki vodijo proti velikemu sejmu. Tako se je lani znatno po zaslugi mestnega magistrata izboljšala razsvetljava Dunajske in Gosposvetske ceste, regulirala Gosposvetska cesta pri železniškem križišču, utrčila cesta proti Latermannovem drevoredu in se odpravila grda skladišča demobilizacijskega blaga na travnikih okoli Latermannovega drevoreda. Letos se je to delo nadaljevalo z razširjenjem sejemnega prostora. Kanaliziral se je drevored od Koslerja do Sokolskega zabavišča pod Tivolijem in planiral se je svet pod Koslerjem. Sporedno s tem se je letos na desnem delu Gosposvetske ceste napravil asfaltni trotoar do Knezevo ulice. Železi bi bilo, da se to delo prihodnje leto nadaljuje do Bleiweisove ceste. Električna cestna razsvetljava nasproti sejemnega prostora se je ob Gosposvetski cesti do Koslerja letos

malo izboljšala. Železi bi bilo, da se ravno ob železniškem križišču in pri Koslerju postavi po ena obločnica.

Pa tudi sejmna uprava si je pridobila velikih zaslug, in to z razširjenjem in populariziranjem lepih paviljonskih stavb. Gradba ljubljanskega velesejma, ki se je izvršila po načrtih arhitekta Costaperrije, je priznana ena najlepših in arhitektonično najenotnejših zgradb. Letos opazimo v tem oziru še znatnejši napredek. Paviljoni, ki so se zgradili na razširjenem sejemnem prostoru, so naravnost vzor takšnih zgradb. V tem pogledu omenjamo krasno in reprezentacijsko restavracijsko dvorano, ki jo je zgradil po načrtih arhitekta Costaperrije mestni tesarški podjetnik Ravnihar. Pa tudi drugi paviljoni so tako lični, da bi jih želeli trajno ohraniti v Ljubljani. Pri tem omenjamo zlasti ruski paviljon, ki nas po svojem slogu in barvah živo spominja na naš slovenski leseni slog. Tudi paviljon vinske trdnice Bon je nad vse priku-pen in ljubeč. Pohvalno moremo omeniti paviljon trdnice Tičar, ki predstavlja naravnost idealno rešitev vprašanja, kako

naj se građe leseni prodajni paviljoni v narodnem slogu. Pri tej priliki se nam poraja misel, ali bi ne bilo mogoče nadomestiti različne grde paviljone s kioski, zgrajenimi v narodnem slogu. Mislimo predvsem na oni nelepi kiosk na Marijinem trgu, ki bi ga kakor podjetna trdnica, n. pr. Tičar, z lahkoto nadomestila z ravno omenjenim krasnim paviljonom na sejmšču, ali pa na kiosk v Latermannovem drevoredu, kakor tudi na različne stojnice na Vodnikovem trgu. Mestni stavbni urad bi v resnici storil dobro delo za narodno propagando, ako bi stremel po tem, da se vsi ti grdi kioski in paviljoni v sredini mesta nadomeste z lesenimi gradbami v zgoraj omenjenem smislu. Pri novih takih zgradbah pa naj bi se absolutno zahtevalo, da so zgrajene v narodnem slogu po načinu stavb na sejmu. Tudi naši gostilničarji naj, kjerkoli grade paviljone, upoštevajo narodni slog. Saj imamo, kakor kaže ravno sejem, dovolj zmognih arhitektov in tesar-skih podjetnikov, ki bodo zadostili vsem narodopisnim in estetskim zahtevam.

Panoge domače industrije

Inž. V. Turnšek:

Jugoslovanska slamnikarska in klobučarska industrija

Slamnikarska domača obrt se je začela začetkom devetnajstega stoletja razširjati v Ihanu, Mengšu in Domžalah. Prenešana je bila k nam iz Florence.

Z izdelki slamnikarske obrti so kroš-njariji Blejci, pa tudi tujci, med temi zlasti Tirolci.

Ti so kmalu spoznali spretnost naših delavcev ter so začeli poskušati industrializirati slamnikarsko obrt. Tako so nastale velike tirolske tovarne: Peter Ladstätter, Bratje Oberwälder, Kurzhäler, Melitzer in Kleinerlecher, Stemberger in Melitzer.

Izmed slovenskih tvrdk, ki so se industrializirale je omeniti pred vsem: Slamnikarsko zadrugo v Mengšu, nadalje Franc Cerar, Milka Kosova, Ravnihar, Franc Kompare in drugi.

Skupno število v slamnikarskih obratih zaposlenih delavcev znaša ca. 1000.

V Jugoslaviji imamo razven navedenih še dve večji tovarni: eno v Beogradu, drugo v Subotici.

Za izdelovanje finih slamnikov se potrebuje specialne slame in trave, katero večina dobavlja Amerika in Japonska. — Za navadne slamnike pride v poštev pšenična slama, katero je treba splesti v kite.

Pletenje kit tvori posebno panogo domače obrti, ki je razširjena po cellem Kamniškem okraju, kjer se skoraj ne najde kmečke hiše, v kateri se ne bi v dolgih zimskih večerih staro in mlado ne bavilo s pletenjem kit. — Število pri tej domači obrti zaposlenih oseb presega sigurno 5000.

Slamnikarska industrija je sezimska in obratuje le po zim. Da pa se delavci racionalno izrabijo, začela se je slamnikarska industrija baviti v letnem času z izdelovanjem čepic in zimskih kap ter z garniranjem klobučnih tulcev.

Medtem ko je bila slamnikarska industrija že od nekdaj visoko razvita, začela se je klobučarska industrija šele po polomu razvijati.

Od Madžarske smo podedovali večjo tovarno v Zombolju, »Union fabrika šesira a. d.«, manjši obrat »Decker« istotam in večjo delavnico »Roth« v Subotici. Vsa ta podjetja pa proizvajajo le izdelke priproste kvalitete.

V Sloveniji se je sprožila takoj po polomu ideja, ustanoviti tovarno klobukov večjega obsega. V to svrhu se je ustanovila delniška družba: »Tovarna klobukov Šešir d. d. Škofja Loka«, ki je kupila staro Krennerjevo tovarno za suknjo v Škofji Loki. Družba je poslopje popolnoma prezidala in renovirala ter si nabavila najmoderneje stroje. Tovarna je preračunjena za 500 delavcev. Danes je v tej tovarni zaposlenih že ca. 200 delavcev. Letna produkcija te tovarne znaša okoli 100.000 klobukov. Tovarna izdeluje klobuke le iz zajčje gladke in velur. Slednji so njena specialiteta. Izdelki so prvovrstni ter jih izvažajo v Avstrijo. Radi izvoza je stopila celo v stik z Anglijo.

Začetna delniška glavica 5.000.000 K se je dvignila letos na 10 milijonov kron. Udeležen je le jugoslovanski kapital.

Istčasno s Škofjo Loko, se je ustanovila v Galdovu pri Sisku »Prva jugoslovanska tvornica šesira i tuljaca d. d.« Tovarna je izdelovala do sedaj le volnene tuljce in klobuke. Podjetje se bo fuzioniralo z Zomboljsko tovarno Union. Pri njem so udeležene avstrijske in češke tovarne.

Razvoj naših tovarov za zajčje klobuke ovira prosti izvoz zajčjih kož. Sosedne države, Avstrija, Madžarska in Češka so v zaščito svojih podjetij izvoz kož popolnoma preprečevale. V zadnjem času se je sicer uvedla pri nas zaščitna izvozna carina, ki pa ne bo zadostovala za omejitev izvoza. Zajčje kože pokupijo pri nas večinoma Češka, Amerika in Angleška, s katerimi naša domača podjetja radi manjvredne valute z veliko težavo konkurirajo.

Ako se bo naša vlada zavedla svoje dolžnosti napram lastni industriji ter preprečevala izvoz kož, zaguralo bo domačim podjetjem najlepšo bodočnost. Vse sirovine se bodo lahko doma podelale, medtem ko se bodo izvažali samo izgotovljeni fabrikati, kar bo go-

Silvester Škerl, Dresden.

Smrt ekspresionizma?

Intelektualci vseh kulturnih narodov, prijatelji književnosti in umetnosti kričijo na ves glas: »Ekspresionizem je mrtev, ekspresionizem je mrtev!« Mislim, da je ta krič vreden, da mu posvetimo nekoliko paznje in poskusimo ugotoviti, kaj je pravzaprav na stvari.

Vsaka umetnostna struja se porodi pred časom, katerega oznanjevalka in nositeljica je. Tako se je povsem naravno pojavil nekliko pred izbruhom svetovne vojne ekspresionizem. Šo ljudje in slovstveni zgodovinarji, ki trdijo, da je nastal ekspresionizem kot naravna posledica skrajnega naturalizma, katerega je skušal zalejziti že impresionizem s svojimi trabantii: s simbolizmom, neoromantizmom itd. Morda imajo s svojega stališča prav in nikakor jim ne oporekam, ako trdim, da tičijo vti v vsake nove faze umetnosti, da prihajajo vsake v preteklosti. Seveda se mora pretvoriti vsaka nova oblika iz stare, ali vsaj pridružiti se ji. Ali to ni njen postulat. Nova oblika išče opore v prihodnosti in ne v preteklosti, zakaj nastala je za potrebe prihodnosti, ne iz potrebe preteklosti.

Ekspresionizem je umetnostni izraz vojne dobe. Eruptivnost, ki jo je kazal od svojega postanka, priča, da je pripravljaj ljudi na dobo vojske in človeškega ponižanja, katero izžveneva na koncu

vedno v povišanju in v erupciji. Edino čas, ki je pretresel do mozga vse narode, čas, ki je segel do dna človeštva in ga preresel, je mogel prenesti tako umetnost, slaviti jo in ceniti. A to s pravico! Pa je ekspresionizem tudi nalvernejši pajdaš vojne dobe v umetnosti. Kako malenkostna in smešna je vsaka druga umetnostna struja, pa najsibo sama zase še tako blesteča in sijajna, v primeri z ekspresionizmom, ki ima čas svetovne vojne za ozadje!

Zakaj je ravno v ekspresionizmu odmev zgodovinske dobe svetovne vojne? Ekspresionizem obtožuje, kriči po rešitvi razkrinke zlobo, propast in razodeva goloto vsega početja, skritega in zavitega v temni plašč ukaza, ki ponižuje in tepe človečanstvo ter pljuje nanj. Kar zahteva od ljudi sila s svojo brezobzirnostjo, najde svojega nasprotnika, branitelja nedolžnosti, klic po smiselnosti in zahtev po pravici, predvsem v ekspresionističnem pesništvu. Kakor je razpokana, v vseh ožirih perversna, krvavo razmesarjujoča in do dna ogabna oblika zahteve, je oblika odgovora z njo adekvatna, plačuje spako s spako, postavlja kri nasproti krvi, priča strahotno pravo nasproti strahotno krivemu.

Kar je sila brutalno zgradila iz mučenosti trpečih, je klic ekspresionizma rušil, dokler ni razrušil. Kar je sedaj izpod razvalin, najde odmev v zadnjih klicih ekspresionističnih umetnikov. In kadar pade še to poslednje v pozabljenje, da zavladava nova doba, doba novega.

solnčnega zidanja, umro i poslednji kriki obtožiteljev, pesem, ki se je dvignila v vsej svoji strahotni obliki, izzvani v pomirjenju in zamre.

Zdaj nam je jasno, zakaj vplijejo prijatelji umetnosti: »Ekspresionizem je mrtev!« Sila, katere nasprotnik je bil ekspresionizem, je slomljena in komaj da v umiranju še jeclja. »Sila je mrtva!« tako vplije, kakaj rešili so se strahnega pritiska, obenem pa še strahničnega odmeva tega pritiska v umetnosti, ki je vzcvetela kot tisti, ki nudi svoje gole grudi mogočniku: »Vzeml, prebodi to srce, ki utripa! Jaz ne morem več mirno prenašati tvojih ukazov!« In zdaj, ko je minil ta prizor strahote, je izbruhnilo nepopisno veselje: »Ekspresionizem je mrtev!«

Začetki ekspresionističnega pesništva segajo daleč nazaj v začetek dvajsetega stoletja. Kar se je razvilo v svetovni vojni v vse objemajoč krič, je pripravljaj že čas v začetku stoletja s svojimi, za Evropo manj občutljivimi vojskami. Tako rusko-japonska vojska, ki je dosegla vrhunec človeškega izraza o sebi v Andrejevu z »Rdečim smehom« in boj Budrov proti nasilju Anglije, ki se zrcali v Romani Rollandovi dramatični pesnitvi »Prišel bo čas!«

Po mojih mislih sta Andrejev in Rolland duševna predhodnika ekspresionističnega pokolenja, a Walt Whitman tvorec ekspresionistične oblike.

Nemci, pri katerih je dosegel ekspresionizem v času svetovne vojne najvišjo

stopnjo svojega izraza sploh, so polagoma sprejemali novo idejo, kar je bilo v okostenelem sistemu njihovega državne-za sestava pojmljivo: in kdor je sprejel, se je moral na vse moč boriti za novo pridobitev. Vendar pa si lastijo tudi Nemci nekakega očeta ekspresionističnega gibanja; ta naj bi bil Frank Wedekind. Toda njegovo delovanje in njegovi cilji so bili usmerjeni ravno v nasprotno stran kot ekspresionistični. Zakaj erotični, seksualni problem, katerega je Wedekind v svojih delih oblikoval po lastnih rezultatih, nima nobenega opravka s široko idejo ekspresionizma, o kateri sem že uvo-domoma govoril in katero bočem še v naslednjem natančneje razviti.

Brez dvoma sta Fritz von Unruh, ki je napisal svoje »Pokolenje« malo po izbruhu vojne, in Hans Johst, ki je dal izraz svojim mislim v »Kri umirajočih«, tako teoretično (Kasimir Edschmid je razložil teoretično stran ekspresionističnega gibanja v umetnosti), kakor čisto duševno dosegla kot prva tisto, kar je ekspresionizem kot sredstvo v službi umetnosti zahteval. Zakaj tega si nikoli ne smemo tajiti, da ne izvira ekspresionistična umetnost iz predpogojev, ki jih stavi umetnost sama zase, iz potrebe umetnosti kot take, temveč iz potrebe človečanstva, ki išče pomoči pri umetnosti, priprošnjika in zagovornika. Ekspresionizem je sredstvo. Tako je pojmljivo dejstvo, da je zavzel ekspresionizem tako široke dimenzije, da je mahoma postal središče vsega umetnostnega, kulturnega in političnega življenja.

V tem, da je posvetil ekspresionistični pesnik v najbolj skrite kotičke človeškega življenja, iskal in razglabljal o vseh njegovih pojavih, tiči nekaj sorodnosti ekspresionizma z realizmom. Toda nameni enega in drugega pri tem koraku so za sto milj razarane. Medtem, ko je realizem le predstavljal, le kazal to, kar je našel, obdeluje ekspresionizem dano snov v tem smislu, da jo postavi kot zrcalo nasproti kruti sili, ki tlačí in ubija; ekspresionizem rabi to snov kot orožje v svojem boju.

Kdor gleda natančneje in širše obenem na komaj minuli čas, temu ne more uiti, da je v vsem kompleksu življenja, ki je vrelo v zadnjem času, nit, ki veže vse navidez tako ločene momente. Ekspresionizem! Ne mislim več na umetnost samo, ne na malenkostne papirčeje glede zunanje oblike. Moje misli hočejo prodreti globlje v ves sestav in dozdeva se mi, da sem našel zaželeno nit. Ekspresionizem je zame ideja, kakor vsaka druga, vsekakor pa revolucionarna. Ekspresionizem je prebujenje in krič človečanstva, ki je izpregledalo. In ta ideja, neprisiljena od prorokov, toda izvršena čisto instinktivno po masi, je pokazala vsepovsod sadove, katerih sme biti pošten človek od srca vesel.

Spoznanje in prebujenje, sem rekel, da je ekspresionizem. Tudi naš narod, ki se danes komaj še zaveda velikega večerajšnjega dne, je bil deležen blagoslova, a še vrei boja za ekspresionistično idejo.

Kovo boljše vplivalo na zlobojanje valute kakor pa prosti izvoz sirovine. Na drugem velosejmu so od zgoraj navedenih tvrdk zastopane: Slamnikar-

ška zadruga v Mengšu, Franc Comar, Milka Kosova, Ladstätter, «Sešir» Skofja Loka, «Union» iz Zombolje in tovarna iz Galdova pri Sisku.

Sejmi pri nas in drugod

Nemški veliki sejmi

Svoje velike sejme, ki imajo že izpred vojnih časov svetovno slavo, zna Nemčija tudi sedaj izrabiti za svojo propagando. Navajamo tu nekaj podatkov, da se tudi mi naučimo združevati z velikim sejmom še druge prireditve, ki nam pridejo ugleda v zunanjem svetu.

Pretekli mesec je bil prekmorski tečen v Hamburgu. To je bila cela vrsta shodov, predavanj in razstav. V Hamburgu je bila ob tej priliki ekspozitivna umetniška obrtna razstava, razstava za stavbo mest in naselbin, botanična razstava, razstava za farmakologijo, razstava Zveze delavskih društev, razstava učil in šolskih potrebščin, poleg tega vzorčna razstava raznih strokov in istem obsegu kot splošni veliki sejmi.

S temi razstavami so bili združeni razni kongresi: kongres zdravnikov (s posebno razstavo in predavanji o tropičnih boleznih), živinozdravnikov in inženirjev. Ob tej priliki so bili celi ciklusi predavanj o posameznih strokah, izleti v tovarne in v cirkusu Buselj posebna predstava «Triumfmode», ki je služila za reklamo nemški konfekciji.

Skupna misel teh prireditev je gospodarska propaganda za Hamburg in Nemčijo. Glavni dogodek celega tedna je bil svetovni gospodarski kongres. Začel se je v petek 18. avgusta na hamburski univerzi ob navzočnosti predsednika Eberta. Kongres je otvoril predsednik dr. W. Cuno, ki je rekel, da hoče Nemčija zopet navezati zveze s svetovnim gospodarstvom, ki so bile med vojno prekinjene... Treba je dokazati svetovno sovislost trgovine in mednarodnost gospodarskih zvez in svetovnega prometa.

Z gospodarskim tednom so hoteli Nemci pokazati, kaj pomeni Hamburg v eksportni trgovini in kaj morejo sveta nuditi na prodaj. Pomen Hamburga je v tem, da posreduje med notranjo nemško industrijo in med svetom. Zato je bila vodilna ideja celega programa propaganda za Hamburg in Nemčijo na svetovnem trgu, ki se nanovo organizira in izkušajo Nemci v njem zavzeti zopet svoje važno mesto.

Ta propaganda pa ima seveda tudi svoje politične namene. Vse izjave vodilnih mož, učenjakov in strokovnjakov, predavateljev in informatorjev so bile dokaz nove nemške politične ofenzive. Nemčija je izgubila vojno, zato tembolj potrebuje dela in odjemalcev, da zaceli svoje rane. S svojim gospodarstvom se hoče zopet uveljaviti v svetu. Zato kaže pred svetom svoje izdelke, svojo podjetnost, svojo iznajdljivost na polju tehnike in drugih strokov ter si tako pridobiti simpatije pri vseh narodih, kjer upa dobiti kupce za svoje izdelke. Pri tem Nemci ne pozabijo dokazovati posetnikom, da morajo biti v interesu svetovnega gospodarstva rešeni reparaciji...

Ves hamburski gospodarski teden je izšel v tem zmislu, da ne bo mogoča obnova sveta, ako se ne ugodni nemškim zahtevam. Zato je bila v Hamburgu tudi razstava, ki kaže posledice versajškega mira, ki jo je privedla liga za obrambo nemške kulture. V diagramih in raznih statistikah je bilo na tej razstavi dokazano, da Nemčija ne more živeti vsled krivice, ki ji je morala sprejeti pri pariški konferenci. Poleg raznih tabel so posamezni izreki pojasnjevali zmisel te razstave. Te tabele naj bi utrdile domače prebivalstvo v prepričanju, da se Nemčiji godi velika krivica, pri tujcih pa naj bi vzbudile sočutje...

Ta gospodarska nemška podjetnost je privabila mnogo gostov celo iz Anglije in Amerike. Takoj prvi dan je n. pr. ameriški profesor John Tirmar Coar predaval o gospodarstvu in je izražal

svoje misli v korist Nemčiji. Dne 26. avgusta je predaval angleški profesor Magnard Koyne, ki je že prej izdal dve knjigi, v katerih se zavzema za Nemce. Na ta način morejo smatrati Nemci hamburski gospodarski teden kot lep uspeh svoje propagande za svetovni gospodarski trg.

Istotako so žrtvovali Nemci mnogo za svoj veliki sejem v Lipskem. »L'exportateur Francais« piše o tem:

Znano je, da se lipski veliki sejem ne strši nobene žrtve, da privabi k sebi kupce iz vsega sveta. Morebiti ni mesta, kjer bi ta veliki sejem ne imel svojega propagatorja in zastopnika. Letos so bili poslani novi agitatorji v Bolivijo, Malo Azijo, Smirno, Sidno, Turčijo, Palestino in celo v Sibirijo. Kapital za veliki sejem je bil zvišan za 150.000 mark, tako da znaša 5 milijonov mark in pripravila se emisija nadaljnjih 90 milijonov mark. S tem v zvezi so tri kabelske prekmorske družbe, ki se bodo spojile v veliko skupno nemško podjetje te vrste, ki bo razpolagalo z ogromnim kapitalom in ako pospeševalo prekmorsko propagando nemške trgovine in politike.

Lipski veliki sejem

Med največjimi mednarodnimi velikimi sejmi je svetovno znana »Leipziger Messe«, ki se vrši na razstavnem prostoru, obsegajočem okrog 270.000 m². Lipski veliki sejem se je v zadnjih letih zelo razvil, tako po številu razstavljalcev kakor kupcev in je postal zbirališče mednarodne ponudbe in povpraševanja. Vsako leto dvakrat, spomladi in jeseni, razstavijo na lipskem sejmu prodajalci obrtniških in industrijskih izdelkov vzorce svojega blaga, predvsem novosti. Tako je postal lipski veliki sejem razpečevalni trg za nemško industrijo, in sicer spočetka za čisto določene industrijske panoge. Ko je med vojno bila nemška trgovinska propaganda v inozemstvu ovirana, se je vzbudil za lipski sejem interes tudi takih tvrdk in industrijskih panog, ki se niso dovolj posluževale te naprave za razpečevanje blaga.

Danes se lahko trdi, da v Nemčiji ni več industrijske panoge, ki bi ne bila vsaj deloma zastopana na lipskem sejmu. Zanimanje za lipski sejem pa je naraslo tudi med inozemskimi tiskom. Tako se nahaja sedaj med razstavljalci okroglo 700 inozemcev.

Na lipskem velikem sejmu šestokrat ni razstavljenega nič kaj posebnega, vendar pa je izbira izdelkov nemške industrije in obrti tako velika, da privabi kupce iz raznih krajev sveta. V to svrhu imajo tudi zelo razvito propagando v raznih državah. Tudi v Jugoslaviji ima lipski veliki sejem svojega zastopnika. Kako se je lipski veliki sejem razvil, je razvidno iz sledečih števil: L. 1916. spomladi je bilo v celem 2438 razstavljalcev, med temi 148 inozemcev, a letos spomladi je bilo že 12.535 razstavljalcev, med temi 679 inozemcev. Skupno število razstavljalcev in kupcev je znašalo na letošnjem pomladnem velikem sejmu že 155.000, med temi 32.000 inozemcev, dočim jih je bilo že L. 1914. samo okoli 20.000, med temi okoli 4200 inozemcev.

Lipski veliki sejem je za nemško industrijo in obrt ogromnega pomena. Potem njega si osvaja nemško blago inozemske trge. Lipski veliki sejem je izraz velikanske nemške delavnosti, energije in izvrstne organizacije trgovine. Vsled svoje podjetnosti je nemška industrija nevarna konkurentinja svetovni industriji. Kljub sedanjemu slabemu stanju valute, kljub težkim reparacijskim bremenom, ki težijo Nemčijo, se bo nemški narod gospodarsko povzpeli zopet na ono stopinjo, ki jo je imel pred vojno.

Vsi drugi evropski narodi, potem Egipt, Kitajska in v poslednjem času Indija, ki so se prebujili iz sna, ki so spoznali in deloma dosegli, kar jim je pokazalo spoznanje v pestroboljni luči, so bili in so deležni tako boja kakor tudi blagoslova ekspresionizma.

Na prvi pogled kaže taka razlaga pomena in vrednosti ekspresionizma neverjetno pretiravanje. Vendar, ako sežemo globlje in pogledamo na stvar z drugega vidika, če iščemo razlage in zveze za te izbruhe, za te vstaje tlačanih narodov, za osvobodjenje, ki so ga nekateri dosegli, moramo priznati, da izhajajo iz istega časa, iz katerega izhajajo ekspresionistična umetnost. Ker pa je ekspresionistična umetnost le sredstvo, le orodje, moramo iskati gospodarja: idejo. V tej ideji, ki sem jo formuliral sledeče: prebujenje, krič človečanstva, ki je spoznalo, in kateri bi še dodal: in boj človečanstva, ki je spregledalo, se stekajo vsa dejanja ljudi zadnjega časa.

Zdaj leži ekspresionizem na smrtni postelji. Vojna je pri kraju in kdor se je prijel za voz časa in se popeljal z njim, ima danes svoj dobiček ali svojo izgubo. Čas rovanjenja in bojev je, kakor vse kaže, minil. Zdaj gredo narodi na delo, da zgrade nove stavbe na mestu porušeni. (In novo ni nikoli podobno staremu.) Iznajdljivost, prebrisanost in iskanju novih podlag za gradnjo, je zdaj središče vsega duhovnega gibanja.

Ze sredi vojnega meteža je pošiljala umetnost v svet svoje prve pionirje, označevalce nove dobe dela, ki bi se imela začeti po končani vojni. Književni kritiki so pisali: »Najboljši možje ekspresionistov se odvrčajo od ekspresionizma in iščejo izraza novemu«. V kratkovidnosti svojega iz dneva v dan segajočega delovanja niso pojmi, da pripravljajo večni čas novo dobo, dobo gradnje na razvalinah, dobo miru.

Tako je Georg Kaiser spisal prvi pozivus gradnje, seveda pesniško obdelan motiv, in sicer iz življenja novega dela, ki pa je v delu samem govori: »Koralda«, »Plin«, I. in II. del. — Tako je Hasenclever našel od realnega življenja povsem ločene motive v »Onstran«, globoko v duševno življenje ljudi segajoče iskanje pravega, novega človeka, v »Gobsecku« pa Balzaca, katerega je kljub davnemu času, v katerem se istorija odigrava, prenese v današnji čas, če se ozremo na psihološko gradnjo nastopajočih ljudi. In tako bi mogel naštevati vse zapovrstjo, v nedogled...

Predvsem moramo na tej podlagi spoznati ceno in vrednost ekspresionizma; in zdaj, ko leži po vsej pravici v umiranju, mu moramo stati hvaležno ob strani, da ložeje morda tudi v rokah tistih, ki še niso na cilju, prav tako svojo zmago, kakor pri nas. (Indija, Irca itd.) Pri nas pa, na novo delo!

Šah

Partije dr. Vidmarja na londonskem šahovskem turnirju.

IGRA Z DAMSKIM KMETOM.			
Beli: dr. Vidmar. — Črni: Wahltuch.			
1.	d2—d4	Sg8—f6	
2.	Sg1—f3	e7—e6	
3.	e2—e4	b7—b6	
4.	Sb1—c3	Le8—b7	
5.	Le1—g5	Lf8—e7	
6.	e3—e3	Sf6—e4	
7.	Sc3—e4	Lb7—e4	
8.	Lg5—f4	0—0	
9.	Sf3—d2	Le4—b7	
10.	Lf1—d3	f7—f5	
11.	Th1—g1	g7—g5	
12.	Lf4—g3	d7—d6	
13.	f2—f3	Kg8—b8	
14.	Dd1—c2	Dd8—d7	
15.	Lg3—f2	h7—h6	
16.	0—0	c7—e5	
17.	d4—c5	b6—c5	
18.	e3—e4	f5—f4	
19.	e4—e5	d6—d5	
20.	e4—d5	Lb7—d5	
21.	Ld3—c4	Kh8—g7	
22.	Sd2—e4	Tf8—e8	
23.	Se4—c3	Sb8—c6	
24.	Sc3—d5	e6—d5	
25.	Td1—d5	Dd7—e8	
26.	Dc2—e4	Sc6—b4	
27.	Td5—d2	Tc8—d8	
28.	Tg1—d1	Td8—d2	
29.	Td1—d2	Ta8—d8	
30.	Td2—d8	Dd8—e8	
31.	a2—a3	Črni se vda.	

Opombe:
1.) Če črni pokvari belemu rohamo: 8... Lf3: 9. Df3: Lb4+ 10. Kd1, mora poslabšati svojo pozicijo z 10... c6, ker sicer izgubi po 11.Dg3 kmeta.
2.) Grozi g2—g4 in izsili nasprotnikov odgovor.
3.) Grozil je Dg6.
4.) Na Dc6 sledi 23. Ld5:; ed 24. Sd6!, Ld6: 25. ed in črni ne sme razviti konja radi Ld4+. Če pa igra 25... d4, sledi 26. Td4:!, ed 27. Ld4+; Tf6 28. Le8, Dd6: 29. Td1, Dc6 30. Kd1 in črni ne pride do razvoja.
5.) Na Dc6 bi sledilo Td6!
6.) Tu propade konj nazadnje.
7.) Konj nima poteze.

Svetovni šahovski mojster dr. Ing. Milan Vidmar in šahovski mojster prof. dr. Aszkalos prireditelja nocoj v soboto ob 20. uri simultansko produkcijo. Vsi ljubljanski šahisti naj se je udeležijo in naj po možnosti prinese deske seboj!

Objave

* Za aprovizacijo mestnih občin. Ministrski svet je sklenil na predlog ministra socialne politike pooblastiti finančnega ministra, da za aprovizacijo mest prevzame za mestne občine pasivnih krajev jamstvo pri »Narodni banki«.

* Seznam industrijskih in večjih obrtnih podjetij v okraju trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani je izšel v novi, pomnoženi in izpopolnjeni izdaji. Prikladna knjižica je sestavljena po strokah v abecednem redu in obsega 80 tiskanih strani. Dobi se pri trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani po 10 Din za tiskovne stroške in 30 par za poštnino. Denar je poslati v naprej.

* Javna dražba barak. Dne 30. septembra 1922. ob 13. uri se proda potom javne dražbe troje barak invalidskega doma v Dolenjskih Toplicah, in sicer: dva stanovanjska objekta, 32,50 m dolga in 11,20 metrov široka, in gospodarski objekt, 25,30 m dolg in 6,40 m širok. Barake so zgrajene na zidani podstavi na tujem svetu. Stene so iz lesenega predalja, le-to pa izidano z opeko. Za strešni krov je uporabljen eternit. V vse tri objekte sta napeljana vodovod in električna razsvetljava. Stavbno stanje vseh treh objektov je dobro. Stavbna izvršitev je solidna. Izklicna cena je 50.000 dinarjev. Udeleženci morajo pred začetkom dražbe položiti varščino 5000 dinarjev. Potrebna pojasnila dobe zainteresirani po 11. uri gori omenjenega dne pri dražbeni komisiji na licu mesta (v barakah).

* Mestna zastavljavnica ima tomesečno dražbo januarja 1922. zastavljenih predmetov v četrtek 14. t. m. popoldne.

* Mariborsko dirkalsko društvo, ki obhaja letos 40 letni jubilej svojega obstoja, priredi svojo jesensko dirko dne 24. in 26. septembra na Teznu pri Mariboru. Dirka je dotirana z okroglo 70.000 K. Štirje najhitrejši konji Jugoslavije bodo v »heat«-vozniki merili svoje moči. Posebnost znamenito je, da je po 8 letnem presledku zopet na vsopredno vožnja na razdaljo (dirka po cesti na 18 km) h koji je do danes prijavljeno že 11 tekmecev, med njimi dva četverovprežnika.

Razno perilo

za dame, gospode in deco priporoča trdka A. & E. Skaberné, Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Gradbeno podjetje ing. Dukić in drug Ljubljana, Bohoričeva ul. 20. se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

Mali oglasi

stanje do 20 besedi Dta. 3.—, vsakih nadaljnjih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, dopisovanje, spremembe do 20 besedi 6 Din., vsakih nadaljnjih 5 besedi 2 Din. — Plače se seprši. (Lažje tudi v znakih.) Na vprašanja se odgovarja le, ako je vprašanje priloženo znanka za odgovor.

Službe

Državni uradnik,

32 let star, marljiv in delaven v vsakem oziru, želi vstopiti v civilno službo. Najraje kot potnik. Zna več jezikov. Ponudbe pod »Potnik« na podruž. »Jutra« v Mariboru. 3066

Kovač,

dobro izučen, s podkovsko prakso, samostojen vodja, se takoj sprejme v službo. Starost 36 do 40 let. Stanovanje in hrana v hiši. Plača po dogovoru. Barba Urh, Metlika št. 198. 3070

Knjigovodja

knjigovodkinja, perfekten in potnik, verziran v žitni stroki, se sprejmeta. Ponudbe na Zitni z vod, d. z. o. s. v Ljubljani. 3056

Trgovski pomočnik

za trgovino s mešanim blagom, dobro izurjen, se takoj sprejme. Manufakturni ima jo pretnost. Vsa oskrba v hiši. Plača po dogovoru, pri Franju Lamprehtu, Ruše. 3060

Kupim

Bukova drva 3042

vsako množino kupi lesna družba »Ilirija«, Kralja Petra trg št. 8. — Telefon št. 220

Prodajem

Motorno kolo,

znamke »Puch« v zelo dobrem stanju se po nizki ceni prodaja. Ogleda se ga v Celju, Dečkov trg št. 6. v stanovanju lastnika. 3062

Prodaja se 3061

voz na vzmeti za prevažanje mleka, sodavice ali kruba. Poizve se Hrenova ulica 19.

Pozor! 3071

na kupovalce in ljubitelje starine (antike) vsake vrste. Prodajam tudi celo zalogo. A. Derganc, brivec in starinar, Františkanska ulica.

Stanovanja

Na stanovanje 3041

in hrano sprejme boljše družina dijaka ali diakinje. Poizve se: Pred škofijo 20/III.

Razno

Pozor! 3061 Pozor!

Posetniki 2. obrtne razstave v Mariboru. Kavarna Beograd bo za časa obrtne razstave odprta celo noč. Dnevno koncert, pričetek ob 20 (8). do 24. (12). ure. Dobila se bodo najfinjša kava, čaj, vina, šampanjec itd. ter vsakovrstna mrzla jedila. 1/2 solidno in točno postrežbo jamci lastnica Marija Suligoi.

Posojilo 3053

Din 100.000.— se išče proti dobremu zavarovanju posestva, z gestilno in trgovino mešanega blaga proti 10 %, obr. Naslov pove uprava »Jutra«.

Za popravilo

starih klobukov so došli novi vzorci. Sprejme naročila za nove. Cene zelo nizke. Se vlijudno priporoča J. Stemberger, Dunajska cesta št. 9. II. dvorišče. 3034

Posojilo 3068

Din 125.000.— se išče proti dobremu zavarovanju posestva, stavbenih parcel in hiše, proti dobremu obrestovanju. Naslov pove uprava »Jutra«.

Andrej Oset

trgovina sena, slame, drv, ovsu koruze, sadja in drugih deželnih pridelkov. 2775

Brzjavni naslov: Andrej Oset, Maribor. Telf. 88.

Na paviljon F št. 152

se opozarja slavno občinstvo. Razstavljeni so razni novi modeli, otroški vozički, dvokolesa, motorji, šivalni stroji, vsakovrstni deli in pnevmatika. Cene nizke. Ceniki franco. — »Tribuna« tovarna dvokol s in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4, Zvonarska ulica 1. 2882

Jug & Zupančič v Celju

Velika izbira raznovrstnih izdelkov tovarne

Franc M. Rhombert v Dornbirnu
ravnomar dospela.

METRA d.d.

2914

2914

Tovarna Fužine pri Ljubljani

Mehanična pletilnica in tkalnica trakov

Centrala: LJUBLJANA

Sv. Petra cesta šte. 24

Telefon št. 444

Oficijelni spediterji »Ljubljanskega velikega sejma«

BALKAN D.D.

ZA MEDNARODNE TRANSPORTE

Brzjavni naslov: »Spedbalkan«

Centrala: LJUBLJANA, Dunajska oesta 33.

Podružnice: BEOGRAD - z ekspozituro CARIBROD - MARIBOR - ZAGREB - RAKEK - JES-NICE.

Afilirana podjetja: »Balkan«, Ges. m. b. H., Wien III, Stroh-gasse 24. - »BALKAN« S. A., Trieste, Riva Grumula 14.

Zastopstva: F. Mayers Sohn, Hamburg - A. Welti-Furte A. G. Zürich - Lemmel & Schramm, Frankfurt a/M - W. A. J. Til-leray & Co. Ltd. London, in vse podružnice teh tvrdk ter zastopstva z interesno skupnostjo na Češkem, Poljskem, v Madžarski, Italiji, Franciji, Rumuniji in Sev. Ameriki.

Costno carlinsko posredništvo - Tarifni oddelk - Zbirni promet - Mednarodne selitve pohištva - Javna in carlinska skladišča.

Največje in najboljše organizirano domače spedijsko podjetje v Jugoslaviji.

NAJVEČJA ZALOGA KONFEKCIJE ZA GOSPODE

J. MAČEK

LJUBLJANA

3049

Aleksandrova cesta šte. 3.

Iz seje višjega šolskega sveta dne 7. septembra 1922

Postavil se je predlog za oddajo službe za zgodovino in zemljepis na gimnaziji v Mariboru in za klasično filologijo na I. drž. gimnaziji v Ljubljani.

Imenovanje strokovnih učiteljev na meščanskih šolah:

Imenovani so:
Na deški meščanski šoli v Celju: za I. skupino Franjo Likar, za III. skupino Alojzij Poljšak. Na deški meščanski šoli v Celju za kateheta Franc Lutman, za I. skupino Nežika Zadnik, za II. skupino Zofija Debeljak, za III. skupino Marija Lobe, ki ostane še eno leto v šolanju.

Na prvi mestni deški meščanski šoli v Ljubljani: za II. skupino Palmira Fajdiga, za III. skupino Ilka Vaštetova, za telovadbo Jožica Terdinova, za moderne jezike Marija Mladič, za petje in glasbo Friderika Spetzler. Mesto za I. skupino se ni oddalo, ker niso prošle zadostile zahtevam predpisa.

Na drugi mestni deški šoli v Ljubljani: za I. skupino Helena Potočnikova. Na drugi mestni deški šoli: za I. skupino Anton Smerdelj, na prvi mestni deški šoli za III. skupino Leon Fink, za telovadbo Josip Jeras, za mesto I. skupine bo stavil mestni šolski svet še enkrat terno predlog.

V Mariboru na II. deški meščanski šoli: za I. skupino Pavla Sonc, za telovadbo Mara Baran, za petje in glasbo Marija Caherl, za francoščino Antonija Fabijan, za III. skupino Avgusta Santelj.

Na deški meščanski šoli: za I. skupino Fran Ferjančič, za II. skupino Josip Bergout, za III. skupino Anton Ošterc, za telovadbo Ivan Lavrenčič.

Na deški meščanski šoli v Ptuj: za III. skupino Julija Koser.

Na deški meščanski šoli v Trzinu: za I. skupino Ivana Lampe, za III. skupino Antonija Stamear, za II. skupino se pridela Marija Deržajeva.

Na jesenih na deški meščanski šoli: za I. skupino Cecilija Vilmanova, za II. skupino Pavla Peternel, za III. skupino na deškem oddelku Jakob Gospodarič.

Za Ribnico in Mursko Soboto ni bilo prošlecev.

Za odlične vzgojne in učne uspehe na I. deški meščanski šoli v Ljubljani se izreče ravnateljici in učiteljskemu zboru pohvalno priznanje.

Imenovanje na ljudskih šolah:

Imenovani so za učitelje in učiteljice: Gracijana Korišičeva v Bosiljevo Loko, Terezija Sušteršičeva in Angela Lokar-Kunejeva v Morlju, Marija Komel-Perušková Mozlju, Marija Komel-Perušková v Novem kotu, Karel Filipič za nadučitelja v Stalcarjih, Metod Požar v Zalogu pri Ljubljani, Iva Rupnikova v Kranjski gori, Franja Plehanova v Gorjah (ena služba se vnovič razpiše), Milan Vrežec za nadučitelja v Ribnem, Katarina Soršic-Cerničeva na Dovjem, Albert Debeljak na Koroški Beli (drugo mesto se še enkrat razpiše), Ernest Tiran v Moravčah, Anton Nanut v Mengšu, Marija Kreigerjeva v Toplicah pri Novem mestu, Vera Kersnikova v St. Vidu pri Brdu, Marija Onič-Cepudrova na Golem pri Vodicih, Marija Hitijeva za ženska ročna dela v Domžalah, Marija Salabranjekova v Mengšu, Franc Klavara in

Anton Kobentar v Radovljici, Valerija Reitz v Srednji vasi v Bohinju, Marija Magerl-Zinkova, Marija Žerjavova, Ljudmila Korošičeva in Gudula Dragotin na deški šoli (nadučiteljsko mesto se še enkrat razpiše), Josip Napokoj in Matilda Musič-Nuscrjeva in Ivan Šega za nadučitelja na deški šoli na Jesenicah, Jožica Brezgarjeva za ženska ročna dela v Metliki, Miroslava Stuper-Omahnova in Ferdo Vigela v Metliki (eno mesto se vnovič razpiše), Pavla Vončina za ženska ročna dela in Julijana Maričeva v Cenu, Ivan Riglar za nadučitelja v Semiču. (Nadučiteljsko mesto v Starem trgu, Dragutina in Podzemlju ter učiteljska mesta v Bozjakovem, Črešnjem, Črnomlju, Radovici in Podzemlju se zopet razpišejo). Vida Božičeva na Suburu, (mesto veroučitelja v Kočevju se vnovič razpiše), Jerica Bizjakova in Pavla Jakličeva na deški šoli, Rade Roje in Josip Križnar na deški šoli v Kranju, Alojzij Bajc za nadučitelja v Murski Soboti, Josip Birs in Ljud. Seč v Dolnji Lendavi.

Učiteljica Marija Jugovič se iz službenih ozirav premesti iz Žužemberka k Devici Mariji v Polju.

Slovenska in nemška osnovna šola v Kočevju se združita v mešano osnovno šolo in bo štela 6 slovenskih razredov s 4 vzporednicami in 6 nemških razredov z 2 vzporednicama (začasnoma za leto 1922./23.).

V mariborski oblasti so imenovani:

Cirila Pečnik v Dobovi, Ivan Muršec v St. Juriju ob Južni železnici (eno mesto se še razpiše), Merica Vudler v Petrovčah, Franja Schmidlechner pri Kapeh, Aleksander Koprivo za nadučitelja na Ščavnici, Josip Korban za nadučitelja v Gornjem gradu, Ivanka Jurgel v Loki pri Zidanem mostu, (za 2 učiteljski mesti

v Ločah bo stavil okrajni šolski svet nove terne predloge) Minka Medič v Kamnici, Ljudevit Rozman pri Sv. Lovrenču nad Mariborom, Josipina Kirar pri Sv. Marjeti ob Pesnici, kamor se nazaj premesti tudi Mirko Vavda (mesto učitelja-voditelja Pod Velko se še enkrat razpiše), Pavla Macarol in Jernej Černko v Selnici ob Dravi, Elizabeta From-Zemljč pri Spodnji Sv. Kungoti. Imenovanje R. Leben v Dobrni se razveljavi in se jo imenuje v Črešnjem, na Dobrno pa pride Mara Vogrinč, Fran Vendramin za nadučitelja in Franja Hribar v Laporju, Franc Kogelnik v Orni, (2 mesti se vnovič razpiše), tako tudi službe v Sv. Danijelu, Ojstrici, Strojni, Holmen in Kotlah na Koroškem), Matilda Trampuš, Antonija Vreš in Uršula Filer v Dravogradu, (eno mesto se ni oddalo), Rudolf Simon, Janko Gačnik, Olga Pečnik in Ema Kotnik-Dih v Guštanju (eno mesto se razpiše), Alojzija Vrežek v Mežici, Pavel Košir za nadučitelja, Karel Dobršek, Ivo Močnik, Ida Pečnik, Janja Lebič in Milena Močnik v Prevaljah, Eliza Kert na Tolstem vrhu, Olga Soršek v Slivnici pri Mariboru, Vojteh Ipavc na I. mestno deško, Anton Kutin na II. deško, Anton Faganelli na III. deško, Drago Cibri, Josip Kutin in Pavlin Leopold na IV. deško v Mariboru, Katarina Smerdu na deški šoli v Studencih pri Mariboru, Ljudmila Mikuš-Ličen v Gotovljah, Srečko Vitorij v Središču, Milena Zagar v Ljubčini, Anton Lenarčič v Pobrežju, Rozalija Gerbec v Legen Pod Velko, Josip Hernaus ostane v Podsedri.

Sklenilo se je razveljaviti navedbo, po kateri oče in sin, oziroma hči niso smeli poučevati na eni šoli in se je pooblastilo predsedstvo, da sme sporazumno z učnimi osebami le te začasno prideljevati v službovanje v obmejnih krajih, kjer se bo poskrbelo zanje posebne ugodnosti.

Razširitev šol: Razširijo se šole: v Žetmijah v dvo-razrednico, v Murski Soboti v šestrazrednico, v Cankovi v štirirazrednico, v Srednji Bistrici v štirirazrednico, v Koprivniku (državna) v štirirazrednico, v Kočevju, slovenska, v šestrazrednico, v Teharjih v petrazrednico, v Beltincih v šestrazrednico, na Trati v štirirazrednico, Laško v šestrazrednico s stalno paralelo, Store v štirirazrednico. Pri Sv. Volfangu se ukine ekskurziona šola, Mački vrh v dvorazrednico. — Pooblastilo se je predsedstvo (da ustanovi, ko bodo dani vsi predpogoji, šolo v St. Ožbaltu) v Senovem pri Rajhenburgu, v Kostelnu, v Česnjicah in v Pijavi Gorici. — Prešolala se je številka 11 Jelce v šolsko občino Zusem, 7 hiš iz okolice Videm v šolsko občino Rajhenburg, ter se določi za učiteljico ženskih ročnih del Podrede, Koprivnica in Peče kot službeni okolici.

Odklonila se je ena prošnja za reaktiviranje, ter se je sklenilo predlagati ministrstvu, da dovoli učiteljicam Alojziji Kožuh, Milici Jurkovič, Slavici Vojnovič in Olgi Ovahte dopust, da se posvete mladinski zaščiti v Mariboru.

Vpokojitve:

Stalno se vpokojuje: Slavka Čobal, Jrenej Črnko (dobi pokr. priznanje), Albina Lesbaker, Matija Smid, Ivan Stibler, Matija Peccauer in Ana Vidmar-Metko.

INSERIRAJTE V „JUTRU“.

Oglasi se sprejemajo vsako dopoldne, najni tudi popoldne, za številko prihodnjega dne.

Konservna tovarna na Vrhniki.

Največja konzervna tovarna v Jugoslaviji.

Priporoča vsakovrstne konzerve in mesne izdelke po dnevnih cenah.

Ceniki na razpolago. Brzjavi: „TOVACO“ Vrhnika.

Paviljon na velesejmu. 2890

IMPORT „PARFUMS CHRYSIS“ EXPORT

Paris I.
Rue du Louvre 15.

Wien X.
Columbusgasse 22.

Celje
Skofja vas 1.

II. ljubljanski veliki sejem:

Paviljon I oddelek šte. 397.

TISKOVNA ZADRUGA V LJUBLJANI

Prešernova ulica, nasproti glavne pošte

priporoča svoje publikacije:

Zbirka „Slovenski pisatelji“.

Urednik dr. Ivan Prijatelj.

Josipa Jurčiča zbrani spisi. I. zvezek. Broš. — II. zvezek. — III. zvezek.

Simona Jenka zbrani spisi. Uredil dr. J. Glonar. Dr. Iv. Tavčarja zbrani spisi. VI. zvezek. Broš. Stritarjeva antologija. Uredil dr. I. Prijatelj. Broš. Levstikov zbrani spisi. Uredil dr. A. Žigon. — I. zv. (v tisku).

Izven zbirke:

Fr. Milčinski, Drobiž. Zbirka humoresk. Broš. Anton Novačan, Veleja. Drama. Broš. in vez. Damir Feigel, Tik za fronte. Broš. in vez. Ante Debeljak, Solnce in sence. Pesmi. Broš. in vez. Fr. Zbašnik, Pesmi. Broš. in vez. Cankarjev zbornik. Uredil dr. J. Glonar. Broš. in vez. Dr. Iv. Lah, Noč na Hmeljniku. Simon Jenko, Pesmi. Vez. in broš. Henr. Ibsen, Gospa z morja, igra v petih dejanjih. Prevel Voj. Molé. Branislav Nušič - Govekar, Navaden človek, šala v treh dejanjih.

Zbirka „Prosveti in zabavi“.

Igo Kaš, Dalmatinske povesti. Broš. in vez. Jos. Starč, Lisjakova hči. Povest. Broš. in vez. Dr. H. Dolenc, Izbrani spisi. Broš. in vez. J. Stritar, Sodnikovi. Broš. in vez.

Zbirka Mladinskih spisov.

Dr. I. Sorli, Cirimureci. Povest s slikami. Fr. Milčinski, Tolovaj Mataj. II. natis. Broš.

Cika Jova-Gradnik, Pisani oblaki. Vez.

Dr. I. Sorli, Bob in Tedi, dva neugnanca. Broš. in vez.

Cika Jova-Gradnik, Kalamandarija. Otroške pesmi. Vez.

I. Waschetova, Pravljice. Z barvanimi slikami. vez.

Zbirka Prevodne knjižnice.

F. M. Dostojevskij, Besi. Roman v treh delih. Broš. v dveh zvezkih, vez. v eni knjigi.

Edmond de Goncourt, Dekle Eliza. Broš. in vez.

Mig. Cervantes, Tri novele. Broš. in vez.

Anatole France, Pingvinski otok. Broš. in vez.

Barbusse, Ogenj. Broš. in vez.

Andrejev, Plat zvona. Broš. in vez.

Strug, Jutri. Broš. in vez.

A. Čehov, Sosedje in druge novele. Broš. in vez.

Sienkiewicz, Z ognjem in mečem. Roman (v snopičih — dosedaj dva snopiča).

Shakespearjeva dramatična dela.

Prevel Oton Župančič.

Sen kresne noči. Broš. in vez.

Macbeth. Broš. in vez.

Othello. (V tisku).

„Pota in cilji“.

Zbirka poljudno-znanstvenih spisov.

I. in II. zvezek: A. Melik, Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. I. del, vez. — II. del, vez.

III. in IV. zvezek: Dr. Fr. Weber, Uvod v filozofijo.

VII. — IX. zvezek: Dr. Prijatelj, Predhodniki in idejni utemeljitelji ruskega realizma.

X. zvezek: Stříbrný-Glonar, Simon Gregorčič. Broš. in vez.

XI. in XII. zvezek: Melik, Jugoslavija. II. del. (V tisku).

Zbirka političnih, gospodarskih in socialnih spisov.

Dr. Bogdan Derč, Dojenček. Broš.

St. Sagadin, Naš sadašnji ustavni položaj. Broš.

Leonid Pitamic, Pravo in revolucija. Broš.

Dokumenti o jadranskem vprašanju. Broš.

Alb. Ogris, Borba za jugoslovansko državo. Broš.

VI. Corović, Rasa in vera v srbski prošlosti. Broš.

Fr. Goršič, Socijalna zaščita dece in mladine.

Dr. J. Tičar, Boj nalezljivim boleznim.

Razne brošure.

Dr. Fr. Ilešič, Vežbenica hrvatsko-srbskega jezika.

Zakon o volitvi v občinska zastopstva.

Zakon o zavarovanju delavcev.

Zakon o zaščiti delavcev.

Zakon o zaščiti javne varnosti in reda.

Zakon o obč. upravi.

Dr. Ig. Rutar, Zbirka vojaških zakonov SHS. Broš.

Fr. Heller, Prigode gospoda Collina. Roman.

Fr. Heller, Blagajna velikega vojvode. Broš. Roman.

Claude Farrère, Gusarji. Roman.

Ljubljanski Zvon. Mesečnik za književnost in prosveto.

Dobivajo se vse slovenske knjige. — Vse zbirke se nadaljujejo. Sprejemajo se stalni naročniki na vse publikacije ali samo na posamezne zbirke. Plačuje se lahko tudi v mesečnih obrokih.

Ljubezen na počitnicah

Roman.

Zganila je pismo in ga položila pod zrcalo.

— Ali si izpila svoje mleko? se je obrnila k hčeri.

— Da, mama.

— Potem vzemi klobuk in pojdi ven. Lahko se izprehajaš okoli hiše. Samo ne oddalji se na ceto, ne hodi na solnce in pazi na svoje čevlje. In ne pozabi rokavic. Pa dihaj globoko skozi usta — ne skozi nos, — zrak je dovolj drag.* Ni treba, da bi ga štedila.

Pita je vzela svoj vrtni klobuk in bela njena pojava se je graciozno oddaljila.

Tuska se je čutila utrujeno ter je legla zopet v postelj. Balzamični gorški zrak jo je opajal kakor staro vino. Včasih se ji je zdelo, da sliši za trenotke Pitin glas, potem zopet pristrčen moški smeh, nato ptičje gostolenje, glas gosli, pa rezgetanje konja. Hotela je odpreti oči, poklicati hčerko, a ni imela moči; glava ji je padla nazaj na blazino. Ves obraz mlade žene so obdajali zlati kodri in oblit je bil z rožnato rdečico. Poizkušala je poravnati si lase z lica, a tudi tega ni mogla... Zaspala je.

VII.

Lahno škripanje duri je zbudilo Tusko.

Pita je tiho vstopila... Tudi sedaj se Tuski še ni dalo vstati. Lepo toplo ji je bilo in smrekov vonj jo je navdajal z razkošjem. Ležala je in izpod povešenih oči opazovala otroka. Pita je vzela iz žepa svoje jopice bonbonijerko iz zlatormene slame z živordečo korarko; veselo jo je ogledala in postavila potem na mizo. Potem je šla k

zrcalu in je začela česati svoje razmršene lase. Tuska je opazila v Pitinem obrazu, ki ga je videla v zrcalu, izraz, katerega doslej ni poznala. Vse se je smejalo: oči, usta, ušesa, nos. Navidno blesta polt je bila vsa rožnata.

Toda v Tuski se je zbudila meščanka, ki se je bala, da bi hčerkin lepota mogla škodovati opaljenju solnca. Vzravnala se je v postelji in je zaklicala glasno: Pita!

Dekle se je zdrnilo, ali nasmeh ni tako hitro izginil z njenih lic.

— Da, mama!

— Kakšna pa si! Ali hočeš, da postaneš taka kakor kmetica? Poglej se v zrcalo!

Pita je pokorno pogledala v zrcalo in je osramočena povesila oči, medtem ko se je smešljaj počasi izgubil.

— Kaj pa si postavila na mizo?

Pita je bila sedaj vsa v zadregi. Skrčila je rameni in začela zvijati prste.

— Gospod... tu poleg nas... mi je dal sladkorčke.

Tuska je skočila od začudenja iz postelje. Lasje so se ji vsipali po ramah, bila je krasna.

— Kako moreš od tujega gospoda sprejeti darilo? Ko bi papa to vedel, bi bil jako hud.

— Mamica... ta gospod je tako prijazen. Prišel je k meni, ko sem bila na balkonu in me je nagovoril. Veš, to je tisti gospod, ki mi je sinoči v gledališču spustil vrtnico v naročje.

— On te je nagovoril?

— Da, mamica. Tako smešen je. Konje, osle, mačke zna posnemati; dela kakor bi žagal drva, ali kakor da si je razbil glavo ali kakor bi bobnal na pravi boben, ali...

Pita je vsa oživila ob naštevanju talentov novega znanca. Vzbudil se je v njej zopet otrok.

Tuska pa je bila nerazumljivo ogorčena. Ta gospod je že od ranega jutra dražil njene živce. Nevede je to razdraženje trajalo že ponoči, kajti Tuska

ni mogla spati in je mislila na drzni in hkratu dobrikavi pogled tujca, ko je pregnal usiljivega »gorala«. In sedaj je hotel slušati, da je ta človek njen sose. In poslušati mora blazne izrodke njegovega humora, ki se ji zde nad vse nedostojni.

— Takoj na mestu vrni gospodu bonbonijerko! je ukazala in namrščila obrvi. — In ne spuščaj se v nikak pogovor s tem človekom! Slabo je vzgojen in ni iz naših krogov.

Pita je vzela škatljo in je šla žalostna k vratom.

— Ako bi gospoda ne bilo doma, postavi škatljo skozi odprto okno v njegovo sobo ali jo daj gospodnji, da mu jo nese.

Pokorno je Pita z malimi koraki odšla iz sobe.

— Le kaj hoče ta igralec? Čemu je tako usiljiv? si je mislila Tuska. In potem zopet: Pravzaprav pa ni tako zelo usiljiv. Njegovo včerajšnje vedenje je bilo precej pravilno... Da je danes podaril otroku sladkorčkov... končno ni taka pregreha... Vendar... Tuska je bila neprijetno vznemirjena.

— Ako bi postal preveč domač, se preselim, si je mislila.

V splošnem je Tuska čutila, da se mnogo preveč bavi s tem igralcem. Hotela je drugam obrniti svoje misli. Pogled ji je padel na možjevo pismo.

V istem hipu se je vrnila tudi Pita praznih rok.

— Postavila sem škatljo na polico ob oknu, je dejala. Nato je vzela čašo z živordečo rožo in je pogreznila svoj mali nasek v baršunastomehke lističe.

Ko je Tuska to videla, se je razburila še bolj.

— Postavi cvetico tja! je rekla hčeri, vzemi pero, črnilo in papir in piši papanu. Saj vendar veš, da te na kolodvoru prosil, da mu pišeš. Grdo je, puščati očeta čakati.

Pita je vzela polo sivega angleškega pisemskega papirja, sedla za mizo, potegnila krilce preko kolien in pomo-

čila vestno jeziček iz ust. Kot dobro vzgojena hči je napisala z letovišča pismo očetu, ki je moral ostati v mestu.

Ljubi papažek!

Izvršujem Tvoj ukaz in Ti pišem po najinem prihodu v Zakopane. — Z mamico sva, hvala Bogu, zdravi, samo v Krakovu mi ni bilo povsem dobro, to pa zaradi šunke, ki sem jo preveč jedla, in zaradi sladoleda in limonade. Krakovo je manjše mesto nego Varšava in ima veliko tržnico. S stolpa Marijine cerkve trobijo vsako uro.

V Zakopanem je mnogo gor, ampak skrivajo se za oblaki, in treba biti jako pozoren, da jih človek vidi.

Ponoči je tu jako temno. »Gorali« niso podobni kmetom v Vilanovu, vozijo se tukaj ljudje v čudnih vozovih, ki se zelo tresejo. Danes je tu lepo vreme, a včeraj sva bili v gledališču, ampak igrajo slabše kot v mestnem gledališču.

Poljubljam Ti roke, dragi papa in ostajam Tvoja Te ljubeča in hvaležna hčerka

Pita.

Štirikrat je nastavila to pisanje, dvakrat na čisto prepisala, in tako je minila skoraj poldruga ura. Tuska je porabila ta čas, da si je napravila frizuro, s kakršno bi bila lahko šla na frizersko razstavo... Pitini izlivi otroških čustev očetu so Tuski povsem ugajali.

— Samo nekaj mi ni všeč, je dejala hčerk, vljudneje in bolj primerno bi bilo, da rečeš namesto »Izvršujem Tvoj ukaz«... »Izvršujem Tvojo željo, ki si jo ljubeznivo izrazil«.

— Dobro, mama! je odvrnila Pita, sedla nemudoma, da prepíše pismo še enkrat. — Tuska je bila sedaj bolj mirna, kajti imela je zavest, da je storila svojo dolžnost. Hotela je kupiti nekatere malenkosti; zato si je ogrnila pelerino preko rožnate domače halje.

— Piši, takoj se vrnem! je dejala hčerki.

Zunaj je vse žarelo od zraka in svetlobe. Hiše in kočje so se lesketale v vseh barvah. V tem zlatem, blestečem sijaju so stale smreke težke in ekoraj črne. Po sredi se je kakor gladka molenca proga vila prazna bela cesta.

Tuska si je zasenčila z roko oči in je gledala ven. Toda ni imela smisla za tajinstveni čar še zameglenih gorskih poti, nego je videla samo gosti prah na bližnji glavni cesti. In zdelo se ji je, da je najprimernejše, ako si obleče tako vročega dne sivo platneno obleko.

Nenadoma je kakor veter pridrvelo do nje kolo in na kolesu mož v belem pletenem jopiču. Še preden se je mogla Tuska okreniti, je skočil biciklist s kolesa in ji je na ta način zastavil pot. Ker je bil prostor na drugi strani zagrajen, je bila Tuska kakor v pasti. Biciklist, ki ni bil nihče drugi kot sinočnji igralec, se je vidno zabaval, videč Tusko v toliki zadregi.

Snel je čepico in je dejal vljudno:

— Milostiva, dovolite.

Ali Tuski, ki je imela sicer samostojen nastop Varšavjanke, je čudno vztrepotalo srce, in kri jej je stopila v glavo. Kakor preplašena šolarica je stekla v vežo in je rekla samo:

— Prosim vas, pustite me, da grem!

Mladostna ljubkost se je zrcalila v tej zmedenosti. Igralec je potisnil svoje kolo v stran in dejal tudi nekoliko v zadregi:

— Prosim lepo!

Tuska je naglo izginila v veži.

Mož, krepke postave, širokih pleč, od solnca ves ožarjen, je gledal v vežo, kjer je Tuska izginila in je zmajal z glavo. Končno je prislonil kolo ob steno, si zapalil cigareto, zagnal utigalico po tleh in zamrmral med svežimi, smešljajimi ustni: No... no... (Dalje prihodnjč.)

* Avtentično.

Josip Lampret

mizarska tovarna

3076

Šoštanj — Slovenija

opozarja na svojo specialiteto:

V omari, široki 155 cm, globoki 65 cm in visoki 2 m, je zložljiva kompletna postelja, dve nočni omarici, pisalna miza, obešalna omara, lekarniški predal in umivalna miza. Cel zaboj tehta 187 kg.

Ravnotaka omara tudi za dve osebi.

Ant. Krisper

Ljubljana, Mestni trg št. 26

ČEVLJI

za otroke, dekleta, mladeniče, moške in ženske, preproste in fine kakovosti.

Oddelek za galanterijsko robo na debelo.

Izvoz zobotrehcev.

3050

Po ceni!

Brez konkurence!

Sode

3050

večje število, različne velikosti
proda Oton Homann v Radovljici.

Karl Prelog

trgovina s sukancem in bombažem ter drobnina na debelo

Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje 11.

Manufaktura
na debelo!

Paviljon
„H“ 329

M. Hribernik

Ljubljana, Sodna ulica št. 6

Velika zaloga in vsakovrstna izbira

Manufaktura
na debelo!

Paviljon
„H“ 329

Uvoz in prodaja raznovrstnega inozemskega manufakturnega blaga.

A. & E. Skabernè

Ljubljana, Mestni trg.

Posebni oddelek za pletenine, trikotažo in perilo.

2572

Brzjavni naslov:
Orientped

Kr. dvorna specijacija

Brzjavni naslov:
Orientped

„ORIENT“

mednarodna trgovsko-specijacijska in skladiščna
delniška družba

v Mariboru.

Mednarodni specijacijski koncern.

Podružnice: Ljubljana, Beograd, Zagreb, Jesenice,
Rakek, Split, Osijek, Subotica, Novi Sad.

Mednarodna specijacija. Carinsko posredništvo.
Vskladiščenje blaga. Prevoz blaga s tovornim
avtomobilii. Revizija tovornih listov. Zbirni promet
med Jugoslavijo, Dunajem, Prago, Berlinom
in Trstom. Zbiranje poštnih paketov v vseh
večjih trg. centrlih Evrope. Svetovne zveze!

Od domačih trgovcev in industrijev ustanovljeno podjetje.

Domače vesti

*** Srbski kmetje v Celju.** Srbski kmetje, ki se obiskali Ljubljano in Ljubljanski velesejem, dosepejo jutri v Celje ter obiščejo v terek mariborsko obrtno razstavo. Celjani priredijo na čast srbskim gostom v nedeljo zvečer v veliki dvorani Narodnega doma družabni večer.

*** Zagrebški trgovski akademiki v Ljubljani.** Včeraj dopoldne se je pripeljal iz Zagreba 60 tamkajšnjih trgovskih akademikov pod vodstvom svojih profesorjev, da si ogledajo ljubljanski velesejem.

*** Spomenik vojvodi Mišiću.** Dne 17. septembra bodo v pravoslavni cerkvi v Ribniku v valjevskem okraju slavnostno odkrili spomenik vojvodi Mišiću in ostalim junakom njegovega rojstnega kraja, ki so v boju za svobodo in veličino svoje domovine žrtvovali svoje življenje.

*** Novo glasilo avstrijskih Hrvatov.** Avstrijski Hrvati na Burškem so izdajali svoje glasilo «Novi glas», ki pa je te dni prenehal izhajati. Pripravlja pa se večji list, ki bo začel izhajati z novim letom.

*** Kongres zdravnikov v Sarajevu.** Ministrstvo za narodno zdravje je Jugoslovanskemu zdravniškemu društvu dovolilo subvencijo v znesku 25.000 Din v delno pokritje stroškov kongresa zdravnikov v Sarajevu. Na kongresu se bo razpravljalo o zaščiti dece od rojstva do vstopa v šolo. Kongres se vrši v dnevih od 25. do 27. septembra.

*** Novi 10dinarski novci ostanejo v prometu.** Nedavno so se razširila vest, da namerava Narodna banka vzeti iz prometa nove 10dinarske bankovce, katerih je bilo izdano doslej 18 milijonov komadov. Novi bankovci so prav lično izdelani, imajo pa napako, da izgubljajo barvo, dokler se dobro ne osuše. To se dogaja tudi pri bankovcih drugih držav. Kakor javljajo sedaj iz Beograda, se novi bankovci ne vzamejo iz prometa.

*** Vrnitev v domovino.** Iz Sijama se je vrnil te dni v Bakar pomorski kapitan Aleksander Katarinić, ki se je bil leta 1895. naselil v Bangkok, kjer je bil kapitan kraljeve jahte. V starosti 72 let se je sedaj vrnil v domovino. Kakor pri poveljuje kapitan Katarinić, nahajajo se v okolici Bangkoka zlati in srebrni rudniki, v katerih je zaposlenih približno 50 Jugoslovancev, ki služijo tam lepe denarce.

*** Naši rojaki na Kitajskem.** Malokomu je mogoče znano, da se nahajajo jugoslovanske naselbine tudi na Kitajskem. Večjim delom so to Dalmatinci in Primorci. Najštevilnejše naselbine so v Hongkongu in Sanghajju, kjer je naseljenih 400, oziroma 300 Jugoslovancev. Skoraj brez izjeme se bavijo s trgovino in gostinstvom. Manjše naselbine so raztresene po ostalih kitajskih pristaniščih. V Hongkongu in Sanghajju so naši tamkajšnji rojaki ustanovili svoj jugoslovanski klub.

*** Odvetniška vest.** Gospod dr. Fran Tomšič, odvetnik v Ljubljani je odvetniški zbornici v Ljubljani naznanil, da se v treh mesecih preseli s svojo pisarno v Maribor.

*** Iz Amerike se je vrnil v Beograd ohridski pravoslavni episkop, Nikolaj Velimirović,** ki se je mudil tamkaj v svrhu organizacije pravoslavne cerkve. Več mesecev.

*** Iz «Uradnega lista».** «Uradni list» pokrajinske uprave za Slovenijo objavlja v včerajšnji številki zakon o državnem zunanjem posojilu v zlatu iz leta 1922, ki obsega tudi pogodbo o posojilu in o gradnji železniške proge od Beograda do Jadranskega morja. V isti številki je objavljen zakon o ustanovitvi in organizaciji državne zaveze za pospeševanje industrije in obrtništva v Beogradu in po oblastih.

*** Zanimive pravde v Ptujju.** Znani renegat Jože Ornič je kot načelnik mestne hranilnice v Ptujju svoječasnno brez sklepa ravnanstva hranilnice podpisal zanj okroglo 8.000.000 K avstrijskega vojnega posojila, povrh pa še na podlagi formalnih sklepov ravnanstva okroglo 13.000.000 K. Mestna hranilnica v Ptujju je vložila po odvetnikih dr. Senčarju in dr. Salamunu zoper Jožeta Orniča tožbo, da jamči za samolastno podpisane milijone. Okroglo solišče v Mariboru je razsodilo v smislu tožbenega zahtevka. To sodbo je sedaj višje deželno solišče v Ljubljani potrdilo in bo tedaj Ornič vrnil mestni hranilnici v Ptujju okroglo 8.000.000 K, s čimur si bo hranilnica seveda znatno opomogla. Orničev sobojevnik Adolf Schramke — oba imata še sedaj trgovino v Ptujju, živi pa za pokoro v Avstriji — si je kot ravnatelj mestne hranilnice ptujjske izposloval zagotovilo, da more v dobri tih let od julija 1917 kupiti od mestne hranilnice hišo, kjer izvršuje trgovino, za 140.000 K. Dogovorilo se je tudi, da ta hiša ne sme priti v slovenske roke. Ker je mestna hranilnica po preobratu izjavila po vladnem komisarju dr. Pirkmajerju, da je zadevno zagotovilo neobvezno, je Schramke vložil tožbo na izročitev hiše, vredne sedaj okroglo 2.000.000 kron. Schramke je tako v I. kakor II. instanci pogorel, s čimur ostane mestni hranilnici v Ptujju ohranjena ena najlepših trgovskih hiš v Ptujju.

*** Smrtina kosa.** V Trstu je umrl nedavno smrti 34letni uradnik Alojzij Stare iz Barkovlje, v pondeljek je šel od doma in se ni več vrnil. V terek dopoldne

sta dva orožnika našla njegovo truplo v bazoviškem gozdu, v bližini mrliča pa steklenico karbolne kisline. Pokojnik je bil dolga leta član in odbornik pevskega društva «Adrija» v Barkovljah in zaveden narodnjak. Kaj je gnalo mladega moža, ki je bil edina opora ljubljene družine, v smrt, ni znano.

*** Glavna skupščina «Družbe sv. Cirila in Metoda»** se vrši jutri ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani ljubljanskega Narodnega doma (in ne v «Kazini», kakor je bilo prvotno objavljeno). Delovanje «Družbe sv. Cirila in Metoda» postaja z vsakim dnem bolj potrebno in bi ne smel v njenih vrstah manjkati noben naš zaveden narodni človek. Svojeje delovanja «Družba» ne more obešati na veliki zvon iz lahkega razumljivih vzrokov. Res pa je, da se nahaja «Družba» v zelo težavem položaju in je zadnji čas, da ji priskočimo vsi na pomoč. Nekdanja požitnostnost vsa naša šolska družba mora zopet povsod oživet, kjer je tekom vojne in po vojni popustila. Zato kličemo vsem našim stari bratrom: Udeležite se glavne skupščine! — Istega dne se vrši ob pol 9. uri popoldne zaupno zborovanje po 2. društvu. zak. v družbeni pisarni za delegate in pokrovitelje.

*** Zaslužen počeščenje.** Te dni se je nahajal v Rogški Slatini najstarejši in najrednejši kopališki gost, ki je prihajal tja že 25 let. To je starina, učenjak, arheolog, čuvar hrvaških zgodovinskih starin g. dr. don Fran Bulić iz Dalmacije. V nedeljo je odhajal. Ko so za to zvedeli Hrvati, so prišli vsi na kolodvor, kjer se je v njihovem imenu s prisrčnim govorom poslovil od njega odvetnik in poslanec dr. St. Ortner iz Zagreba. Ob navdušenih klicih: «Zivel don Fran Bulić» se je dični starina odpeljal proti Dalmaciji.

*** Nova meščanska šola.** Kakor poročajo iz Ormoža, se osnuje tamkaj meščanska šola in se s poukom že letos prične. Slovenska meščanska šola bo vzgajala narodno-zaveden naraščaj, kar je zlasti v bivši Delpinovi satrapiji velikega pomena.

*** Okrajni zastop v Gornji Radgoni.** Namesto Antona Trstenjaka, ki je umrl, je imenovan za namestnika gerentu okrajnega zastopa v Gornji Radgoni Janez Lančič, klepar in posestnik v Gornji Radgoni in dosedanj prirednik gerentskega sosveta; za prisednika gerentskega sosveta pa je imenovan Alojzij Žitnik, posestnik in župan v Hrastju-Moti.

*** Zdravstveno stanje v Ljubljani.** Glasom uradnega zdravstvenega izkaza se je v mestni občini ljubljanski v dobi od 27. avgusta do 2. septembra narodilo 22 otrok (15 moškega in 7 ženskega spola) ter dva mrtvorojenčka, umrlo pa je 12 moških in 11 žensk, skupaj torej 23 oseb in sicer 5 za jetiko, 2 za srčno hibo, po 1 za pljučnico, za možgansko kapjo, in za rakom, 11 oseb pa vsled drugih naravnih smrtnih vzrokov. En možki in ena ženska sta umrla vsled slučajne smrtne poškodbe. Za nalezljivimi boleznimi je v tej dobi obolelo 7 oseb in sicer 4 za grižo, 3 za trebušnim legarjem.

*** Na koliko Lahov en naš?** K. notici od 6. septembra pod «Avanti Savoya» bi pripomnil: Tudi 12 Italijanov je premalo za enega našega vojaka. Ravno pred petimi leti, v prvih dneh septembra, je na sv. Gabrijelu, v sedlu proti Dolu, napadal Lah odsek I. bataljona takratnega 2. gorskega polka (sedaj 40 p. p.). Napadi so trajali 8 dni. Bataljon je izgubil v cellem malo oporišče, II. nazvano. Po ujetnikih in njih polkovnih številkah smo videli, da je tekom teh osem dni napadalo odsek enajst laških polkov. Zgubljeno oporišče II. pa je zavzel nazaj en sam naš mož in ujel v njem 2 laška častnika in 21 mož. Ako me ne moti spomin, Dolenec je bil, doma nekje od Zatične. Našlo bi se gotovo še več tovarišev iz istih dni, ki se gorenjega spominjajo in dogodkov v «Geschützkafern», ki je bila glavno oporišče v odseku. Številke italijanskih polkov hranim zabilježene v svojem dnevniku.

*** Klerikalne metode.** Prejeli smo: V «Slovenec» z dne 3. septembra je med dnevnimi novicami o shodu ministra Pučija v Horjulu znani dopisnik iz Horjula posvetil nezaluzeno pozornost moji malenkosti. V dopisu se brez sramu prizna, da uporablja klerikalna stranka za razbijanje shodov nasprotnikov «uboge šolarke». Meni kot šolskemu voditelju ki sem bil prisoten kot poslušalec na shodu, se šteje v zlo, ker sem imel zno čelo, da sem si samo ogledal šolobvezne otroke, ki so se kljub prepovedi celo z razgrajanjem udeležili političnega shoda. Papirja in svinčnika slučajno nisem imel pri sebi, zato je poročilo o napisoivanju podla dopisnikov laž. Brezobzirno obojam vsak poizkus vlačiti politiko v šolo, kakor tudi vmešavanje politike v gospodarske ustanove, kar se žalibog vrši ravno v naši občini. Proti političnemu nasprotniku se poslužujejo klerikalci v občini najostudnejšega političnega sredstva, to je uničiti ga osebo v njegovih življenjski eksistenci. Vodnik so jim še vedno Šusteršič-Lampotove metode — kadar bodeš lažen ukloniš gotovo hrbet. Klerikalni krajni šolski svet mi meče pri vsaki priliki polena pod noge, gasilno društvo se ovira v človekoljubnem delovanju, ker klerikalci slučajno nimajo večino članstva, celo farni cerkovnik jim je premalo navdušen pristajal in mu groze, da ga nadomesti s klerikalnim fanatikarjem. Raz pri-

nice in «Domoljuba» se me obtežuje za največjega brezverca, kar sem sodeloval da so ubogi mestni otroci iz Ljubljane kot sokolski naraščaj napravili izlet v Horjul. Iz navedenega so mi vse politične stranke, ki imajo v programu pobijanje klerikalizma simpatije, ker imam klerikalizem za največje zlo na našem narodnem telesu. — Toliko v posamnilo in ravnanje brezimnemu dopisniku «Slovenca». — Anton Urbančič, nadučitelj.

*** Devica Marija v Polju.** Pri nas so imeli v nedeljo dne 27. avgusta klerikalci pred cerkvijo svoj tabor pod firmo «Del. krš. soc.» in «Kmečke zveze», ki naj bi proslavil nekako 25letnico «krščanskih socialistov». V to akcijo je stopil ves klerikalni aparat, v cerkvi in zunaj; pomagalo jim je nenacionalizirano srecnemskih direktorjev nacionalizirane tovarne, ki ima za naprednjake samo mrvice, v znak pravičnosti, da bi se ne mogli pritožiti. — Delavci tovarne so postavili mlaje, naredili bajno električno razsvetljavo, slavoloke itd. Reklama je bila ogromna, misliti smo najmanj, da bo solnce potemnelo. Sicer polnih ust, a vendar nesigurni uspeha, so napovedali tabor po sv. maši, da bi bilo več udeležbe. Zares bilo jih je nekako okrog 390, med temi največ tercijali in otrok. Najmanjše je bilo moških, kmetov komaj 20. Merili so prostor in po tem računali ljudi, a niso povedali, da je bilo pol prostora zastavljenega s kolesi, ki so ležala po tleh. Motto shoda in napis na slavoloku pri župnišču je bil «Boj kapitalizmu». — A od tistih 20 navzočih kmetov, jih je bilo precej, ki se štejejo baš med odlične kapitaliste, ki so si med vojno kot klerikalni zaupniki in ob času vojne pridobili stotisoče. — Pri veselici je bil tudi bogataš iz Sela pri Ljubljani. Shod je otvorila znana klerikalna veličina Lajevic. Ko so ga ljudje zagledali, so nekateri zapuščali svoja mesta in šli raje v gostilne. Poslanec Šimrak je pripovedoval neko zgodbo o «magarcu in o muhi». Veselo je bilo na veselici, posebno zvečer ob «bajni razsvetljavi» in rujni čaši sladkega vina, ter ob zvokih «plehmuske iz Viča», ki nas je s svojo ubranostjo in ugaščenostjo razveseljevala že zjutraj z budnico, na predvečer pa s svojim obhodom in raznimi podokorniki pri klerikalnih veljakinj. Vse, veliko in malo, od 10. leta naprej je plesalo in se vrtelo, po cesti in po travni. Župnik in kaplan sta oba žarečih obrazov gledala, kako živ je njih tabor in pozabila na svoje prepovedi v cerkvi o pohujšljivosti plesa. — Otroci so se do polnoči podili po veseličnem prostoru, celo plakanje deteta v ovajih, ki je še ob 11. uri prezebalo v naročju vesele matere, se je čulo. Uboga mladina! Janez Kalanova sveta vojska, kje si?

*** Čudne razmere pri stanovanjski oblasti v Kočevju** se niso prenehale. Nemški trgovci je zapustil dosežanje svoje stanovanje, češ da je premahno za njegovo štiri osebe broječo družino. Srečni Nemec je dobil novo stanovanje kar s štirimi sobami! Nekateri gospodje pri nas preveč favorizirajo Nemce, zato pa ti tudi večkrat nastopajo predržno proti Slovincem. Tako n. pr. je zagrizen Kočevar sodniško odpovedal stanovanje slovenskemu nameščencu popolnoma neopravičeno. G. komisar se je vkljub temu izjavil napram nameščencu, češ da je zanj v Kočevju na razpolago edinole biveše stanovanje imenovanega trgovca in da se mu lahko primeri, da pojde s svojo družino sicer na cesto. Ustni protest, češ da šteje družina sedem oseb, ni več pomagal! Da bi se nameščeneec srednjega stanu čim gotoveje umaknil iz stanovanja, mu je tu neki višji funkcionar celo zagrozil, da je njegova eksistenca v nevarnosti i. dr. Vseled tega vplivanja docela konstatiram, se je nameščeneec udal in zaprosil za ponujeno mu stanovanje. Ko pa je izvedel, da je pozimi to stanovanje zelo mokrlo je vložil proti odredbi stan. komisije ugovor. Posledica grožnje z nasilnim deložiranjem! Čemu Nemcu trgovcu z malo družino 4 sobe, Slovincem pa tako škandalozno stanovanje, kjer bi moralo biti v eni sobi šest oseb? Kdaj prenehaje v Kočevju razmere, ki dajejo povod za razne govorice in razburjanja? Ako ste Vi, g. komisar služajno klerikalnega mišljenja, ne zahtevamo sicer od Vas, da dobite drugo svetovno naziranje, odločno pa zahtevamo za vse enako pravico — tudi za Jugoslovane! — Liga proti bacilom.

*** Pazite na deco!** V sredo popoldne je vozil neki avtomobil iz Frama proti Mariboru. Kar je skočil izza drevesa neki 10 letni deček, ki je hotel čez cesto. Šofer ni mogel več ustaviti avtomobila in tako je prišel otrok pod kolesa in bil težko poškodovan. Prepeljan je bil v bolnico.

*** Drobne vesti iz Ptujja.** Staro ptujsko mestno hišo je kupila narodna rodina Senčarjeva za 900.000 kron in jo bo prezidala v trgovino. Uprava «Narodnega lista», ki se je nahajala dosedaj tamkaj, se zaradi tega preseli. — Pred nekaj dnevi je izbruhnil istočasno požar na Bregu in v Rogoznici pri posestniku Brendiču, svaku bivšega poslanca Mihe Brendiča. Zažgala je neka deklica, ki je vrgla v listnjak žveplenko. Gospodinja se je zamažala trudila, da bi zadušila nastalo ogenj, ker so imeli plameni preveč hrane. Ptujjska požarna bramba je z vso požrtvovalnostjo istočasno gasila na obeh krajih in se ji je končno posrečilo ogenj lokalizirati. Brendičeva ima več milijon-ako škodo.

*** Smrtina nesreča v Beograjskem gledališču.** V beograjskem gledališču se je v pondeljek sveder pred predstavo opere «Madame Butterfly» pripetila težka nesreča. Značil se je oder ter pokopal pod seboj inženjerja R. Weinerja in tri delavce. Ko se je oder zopet dvignil, so izrekli izpod njega ponesrečence ter jih prepeljali v bolnico, kjer je Weiner kmalu podlegel težkim poškodbam. Delavci so se lahko poškodovani. Inženjer je baje sam zakrivil nesrečo.

*** Gvardijan frančiškanskega samostana utonil.** Gvardijan frančiškanskega samostana v Glavotoku na otoku Krku se je te dni z motornim čolnom odpeljal na Reko, da nakupi živeža za svoj samostan. Sam je upravljal s čolnom in motorjem. Kmalu je na morju nastal močan vihar, ki je prevrnil čoln. Gvardijan pater Karlo, ki ni znal plavati, je kmalu izginil v valovih.

*** Gozdni požar je nedavno uničil približno deset hektarov gozda** Podivja pri Koroški Beli. Pastirji so si bili zakurili na parceli posostnice Terezije Golob. Vnel se je gozd, vendar so pastirji baje ogenj pogasili, predno so odšli domov. Vkljub temu pa je bil gozd drugi dan zopet v plamenu. S pomočjo vojakov 40. pešpolka so domačini z velikim trudom omejili in pogasili požar. Škoda se ceni na 120.000 kron.

*** Dejanje božjastnika.** V ambulanci okrajne bolnišnice blaginje v Trstu se je v šetrtek dopoldne odigral grozen prizor. Med bolniki, ki so čakali na zdravniško preiskavo, se je nahajal tudi božjastnik Ivan Vidolič, ki je hodil po sprejemni sobi gor in dol ter se ježil sam nad seboj. Obetal je pred neko sedemletno deklico, ki se ga je prestrašila in začela jokati. V tem hipu pa je božjastnik v nervozni krizi pograbil za roke, jo vzel v naročje ter vrgel nesrečno deklico z vso silo skozi okno prvega nadstropja na cesto. Kmalu se je zgrudil tudi božjastnik na tla. Nesrečna deklica je obležala z razbito lobanjo. Njo in božjastnika so odpeljali v bolnico.

*** Defraudacija na pošti v Hlidi.** Predvčerajšnjem je bil na Hlidi pri Sarajevu aretirani upravniki tamkajšnje pošte, ki je v teku zadnjih štirih let poseveril 76.000 Din poštnega denarja. Upravnik Emanuel Mestan priznava defraudacijo ter motivira svoj čin z veliko bedo v družini. Defraudacija je razkril inspektor Ivo Kraljević.

*** Tatvine.** V Davčah na Gorenjskem sta bila pred tremi tedni posestnici Katarini Kejzar ukradena dva vola, vredna 30.000 kron. Orožnikom iz Podporeza na se je sedaj posrečilo izslediti ukradeno vola pri Čerknem. Posestnica je dobila vola nazaj. — Krojaški mojster Igič iz Vrhnike je na ljubljanskem velesejmu prišel v družbo noznenih sejmara, s katerimi je šel pozneje še v kavarino. Ko je hotel za vso družbo plačati zapitek, je opazil, da mu je nekdo iz družbe izmaknil listnico, v kateri je imel nad 2000 kron. — Posestniku Jakobu Vidmarju ob izanski cesti je bila ukradena volna plahta, vredna 5000 kron.

*** Defraudacija v Slovenski Bistrici.** V Slovenski Bistrici vzbuja veliko senzacijo vlom, oziroma defraudacija v tamkajšnji bolnišnici blaginji. V noči od 25. na 26. avgusta je bil navodno izvršen vlom v omenjeno blaginjo, ki je bila popolnoma izpraznjena. Preiskava pa je dožejala, da je bil vlom le fingiran in da ne gre za tatvino, marveč za defraudacijo. Sum leti na bivšega blaginjaka, ki se že nahaja v preiskovalnem zaporu.

Olepšavajoča sredstva! Parfumerija „Uran“

Ljubljana, Mestni trg št. 11

ima v zalogi in razpoložljiva po pošti naslednja izborna olepšavajoča sredstva:

Ameriški Hair Petrol in turški balzam za rast las in brk. Flocken Shampon prihlaja Bloudin dor, ki naredi temne lase zlatosvetle. Barva za lase vseh nians Brillantin za sijaj in mehko las. Rožni sok, ki daje bledemu licu naravno rdečo barvo. Krema «ZORIDA» za lice, ki odstranjuje mozole, pege, lisaje, maščobost in gubancije kože ter s tem pomladi vsak obraz. Alabaster-krema proti redčila nosa in lice. Krema in prašek za zobe, ki postanejo z uporabo bisterni beli. Voda «Norela» za izpiranje ust in grla. Zorida pasta in milo za osebe lepe nežne polti daje lica večno mladost. Milo in pasta z briti itd. Podri vsega sveta in najboljše kakovosti. Ruska Eau de Cologne je nenadkriljivo kakovosti. Že osem let ni bilo mogoče dobiti tako finodišeče kolonske vode. Nadomesti vsak parfum. Posebno se priporoča tistim, ki imajo mozolce, mastna lica in kateri se potijo. Gospodje naj ga rabijo vselej po brijanju. ERBOL za odstranjenje diak iz lice in rok. EAU DE LAHORE za pojačanje in porast ženskih prs. Angl. Blom-pojanje za znojne lase. Razna mila za umivanje, in sicer: Savon Coeur Dame za parfimiranje lice in rok. Savon Eau de Cologne Louis XIV. Savon Lis, originalno lilijno milo. Savon Cire Vegetale milo iz voska in medu za lice. Savon Boraks proti pegam. Savon Lysol in Carbol za disinfekcijo. Savon Gold Cream za nežna lica in otroke. Savon Eau de Cologne daje mlečno, ugodno mišično peno in ga vsled tega uporabljajo dečki kakor šenske. Parfumi se dobijo na dkg v vseh dišavah. 8083

3 osebni avtomobili

(eden s 6 sedeži, dva dvosedna športna voza) se vsled izselitve po ugodni ceni prodajo.

Vpraša in ogleda se v avtogaraži Stupica, Slomškova ulica med 11. in 12 in med 17. in 18. uro.

Gospodarstvo

OBTOK BANKOVCEV V NAŠI DRŽAVI.

Poročilo Narodne banke SHS z dne 31. avgusta izkazuje kovinsko podlago 499,3 milijona dinarjev (22. avg. 1921. 42897 milijona), posojila na menice in vrednostne papirje 1216,8 milijona (22. avg. 1921. 228,77 milijona), državnega dolga 4601 milijon (22. avg. 1921. 4232,5 milijona). obtok bankovcev 5066,8 milijona (22. avg. 1921. 4085,98 milijona). Državni dolg je narastel torej v enem letu za 368 milijonov, kredit denarnim in industrijskim podjetjem pa za 988 milijonov dinarjev. Za ti dve vsoti se je moral povečati obtok bankovcev.

Obtok bankovcev je torej preokročil 3 milijarda. Čeprav je povečanje kredita potrebno z ozirom na zmanjšano plačilno moč dinarja in z ozirom na veliki razvoj podjetnosti v naši državi, je vendar treba postaviti mejo naraščanju bankovcev. Preveliko dajanje kreditov znači isto tako inflacijo, kakor zadolževanje države, in je torej tudi neugodno vrednosti dinarja.

TRŽNA POROČILA.

Mariborski svinjski sejm. Na svinjski sejm, ki se je vršil 7. t. m. v Mariboru, je bilo pripeljanih 109 svinj in 3 koze. Cene so bile sledeče: prešči, 5 — 6 tednov stari, 370 — 500 K, 7 — 9 tednov 800 — 900 K, 3 — 4 mesece 1500 — 1600 kron, 4 — 6 mesecev 1800 — 1900 K, 8 do 10 mesecev 2200 — 3000 K, eno leto stari 5000 — 5500 K. Koze so se prodale po 600 K.

Produktna borza v Novem Sadu (dne 7. t. m.). Pšenica baška 445 — 450, ječmen 377,50, oves baški 320, koruza baška 375 — 377,50, bel fižol 402,50 — 405, baška moka št. 0 645, št. 2 620, št. 6 555, otrobi 212,50, svinjska mast 3250, med 1800 Din.

— Naš izvoz v mesecu juniju. Iz Beograda poročajo: V mesecu juniju se je izvozilo iz naše države blaga in sicer: 175.559,482 kg v vrednosti 211.184,635 dinarjev in 300.174 komadov v vrednosti 47.399,855 dinarjev. Skupna vrednost izvoza v juniju znaša torej 258.584,490 dinarjev. Celokupna vrednost izvoza za prvo polovico 1922 znaša 1.631.483,555 dinarjev proti 1.160.051,983 dinarjem v isti dobi 1921. Med izvoznimi predmeti v mesecu juniju so po teži med prvimi: gradbeni les (65.473,247 kg), iskopnine in rude (21.310,140 kilogr.), cement (12.394,670 kg), les za kurjavo (7.882,149 kilogr.), žita (6.316,477 kg), lesni izdelki (3.572,845 kg), vino (2.336,289 kg), moka (2.225,556 kg) itd.; po komadih: perotni na (165,928), svinje (8974), goveda (7142) konji (3129) itd.; po vrednosti (v dinarjih) pa: gradbeni les 51.571,250, žita 26.850,700, jaja 24.944,350, goveda 21.467,120, meso in predelki 14.229,800, moka 11.619,330, svinje 10.016,125, konji 9.845,705, vino 8.040,495 itd.

— Razne dobave: Producenti, gospodarske zadruge, trgovci dobavljajoči in podjetniki se pozivljajo, da stavijo pisane ali ustne ponudbe za prodajo sena garnizijam Dravske divizijske oblasti. Po nudi se sprejema vsak dan osebno ali po pošti od vseh ponudnikov in se bo do dne 12. septembra zaključevale pogodbe pri intendanturi komande Dravske divizijske oblasti v Ljubljani (vojašnica vojvode Mišića), pri komandi vojnega okroga v Mariboru in Celju ter pri komandi mesta v Slov. Bistrici. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, pogoji pa pri omenjenih vojaških uradih na vpogled. — Dne 11. septembra ob 10. uri dopoldne se bo sklenila v intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani direktna pogodba glede dobave 125.000 kg krušne pšenice moka. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, pogoji pa pri divizijski intendanturi v Ljubljani na vpogled. — Ravateljstvo državnih železnic v Ljubljani bo prodalo dne 12. septembra ob 9. uri dopoldne v skladišču materiala na glavnem kolodvoru v Sarajevu stare obrobe od koles, staro kovano železo, stari papir, staro pločevino, star gumij itd. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled. — Ravateljstvo državnih železnic v Sarajevu bo prodalo dne 12. septembra ob 9. uri dopoldne v skladišču materiala na glavnem kolodvoru dva nova velika brusna kama. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

— Ukinjenje izvoza živine iz Rumunije. Iz Bukarešte poročajo, da je vlada ukinila začasnno izvoz živine, dokler se ne uredi vprašanje preskrbe prebivalstva z mesom.

— Iz japonskega gospodarstva. Po zadnjem polletnem poročilu Yokohama Specie Bank zelo polagoma napreduje gospodarska obnova v Japonski. Cene kažejo v splošnem lahno tendenco naraščanja, kar nekoliko ovira počasi oživljajočo se zunanjo trgovino in razvoj trgovine v državi. Obtok bankovcev se je tekom tega leta nekoliko pomnožil. Trgovinska bilanca izkazuje vrednost izvoza v znesku 678 milijonov genov in uvoza v znesku 814 milijonov genov. Primanjkljaj je torej precej velik. Tako neugodno trgovinske bilance še ni bilo od leta 1905.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Ali ste že čitali novo številko „NJIVE“?

Domače tvrdke na sejmu

TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV
V TACNU PRI LJUBLJANI.

Po prevratu se je ustanovila v Tacnu pri Ljubljani kemična tovarna, koje lastnih je g. Sajovic. Tovarna je narodno podjetje z izključno slovenskim kapitalom, ki izdeluje razne kemične izdelke, v prvi vrsti tinto. Izdeluje črno antracintinto, ki teče modro izpod peresa, nato popolnoma počni ter ostane tudi trajno črna in ne porjavi kakor nekateri drugi manj vredni izdelki. Tinto prodaja v vseh vrstah steklenic, kakor so običajne pri tem izdelku. Poleg tega izdeluje vse vrste kovinske tinte, in sicer rdečo, modro, zeleno, in vijoličasto, ravno tako v vseh veličinah steklenic. Poleg tega pa še v malih steklenicah, ki vsebujejo približno 10 kubičnih centimetrov tinte.

Kot lastno iznajdbo, ki je že priglajena, pa prodaja tinto tudi v obliki papirja, in sicer črno, modro in rdečo. Vsak zavojček z navodilom zadostuje za 1/32 litra. Ti zavojčki so posebno praktični in ceneni za domačo porabo. Tvrdka pa izdeluje tudi tintni prašek ter ga prodaja v dozah po pol in en četrt kilograma, kakor tudi v majhnih vrečkah za 1 liter tinte. Pol kilograma tintnega praška zadostuje za 20 do 35 litrov črnila. Vsi izdelki te tovarne nosijo znamko «Ides» in se prodajajo in korist Jugoslovenske Matice. — Narodne trgovce, občinstvo, prav posebno pa še urade, opozarjamo na Ides-črnilo, katero je dobiti skoro v vseh naših trgovinah, kjer ga pa ni, naj ga občinstvo zahteva.

SPOMINČICE.

Kdor bi rad iz Ljubljane s seboj vzel malo, pa lično stvar, ki bi ga doma spominjala na bivanje v glavnem mestu Slovenije, je bil do sedaj v zadregi, ker po prodajalnicah ni bilo najti nič značilnega in hkratu lepega. Odslej bo v tem pogledu drugače.

Tvrdka M. Tičar v Ljubljani, Šelenburgova ulica, je namreč založila že sedaj precej bogato izbiro vabljivo lepih spominčic v obliki dekorativnih stenskih obeskov, namiznine ter krasnih nastavkov. Vse to spominsko okrasje je lično narejeno iz lesa ter na roko naslikano z narodnimi ornamentami s tolikom okusom, da se oko zadivlja.

Ornamente je zasnoval znani obnovelec narodne umetnosti, profesor Albert Šiž, ki vodi in nadzira izdelovanje teh okrasil. Ko smo te dni imeli v Ljubljani na tisoče gostov, in je vsak želel s seboj odnesti stvarco, katera bi ga prijetno spominjala na dni, ki jih je preživel med Slovenci, so odlepote naše narodne umetnosti zadivljeni z veseljem kupovali te spominčice, da jih vzamejo na svoj daljni dom. Ti lični predmeti pričajo v našem odbranem okusu in ugodno spominjajo na nas in našo prestolico. Zato smo jih prav iz duše veselili, zlasti ko bodo tudi domačinom služili za okrašenje svojih domov. Vsaj so tako lični, da se jih more imeti v najpreprostejših izbah in v najrazkošnejših sobanah. Na Ljubljanskem velikem sejmu so vse te spominčice razstavljene v nalašč zato zgrajeni kmečki hišici, ki vzbujajo občo pozornost.

PARFUMERIJA URAN V LJUBLJANI (PAVILJON št. 399).

Vsak obiskovalec sejma postane takoli pozoren na ta mali umetniško dekorirani paviljon. Pozornost vzbujajo razni kozmetični tuzemski in inozemski preparati. Najbolj bode v oči, posebno dame, krema Zoraida, pasta (milo) Ifigenija, lilijina mlečna krema. Te učinkujoče stvari so v kratkem očarale krasni spol in vsak dan dobiva velike pohvale g. Uran, ki je na polju moderne kozmetike pravi veščak in ki vsakemu kupcu da ono, kar potrebuje za obraz in za negovanje in ohranjanje telesnih čarov.

Ta pred kratkim še neznana tvrdka je v zadnjem času postala zelo znana in priljubljena, tako da ni v Ljubljani niti zunanaj Ljubljane človeka, ki ne bi s posebnim zanimanjem šel mimo izložbe na Mestnem trgu št. 11. Gospod Uran je z vsakim kupcem ljubezniv, sam hoče vsakomur postreči, mimo njegovega veččega očesa ne gre nihče, da ne bi dobil tega, kar potrebuje njegov obraz. Ako ima kupec suho kožo, dobi kaj drugega, kot oni, ki ima mastno. Ako ima lišaje, dobi drugačno stvar, kakor pa, če ima pege, mozolje, prišče itd. S tako postrežbo je tvrdka prišla do renomeja. Marsikatera odlična dama, ki gre mimo paviljona št. 399 na velikem sejmu, vzkligne, ko opazi znane, priljubljene predmete: «Ah, to je Zoraida, to je ona divna, učinkovita Zoraida!»

DELNIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI.

Tiskarna, ki je danes last delniške družbe pod gornjim imenom, je najstarejši zavod te vrste v Ljubljani. Ustanovil

jo je leta 1782. Ignac pl. Kleinmayr iz Celovca ter jo poveril faktorju Ignacu Merku. V tej tiskarni se je najprvo tiskalo «Laibacher Zeitung», potem uradni razglesi itd., dokler se ni pozneje razvila v lepo tiskarsko podjetje, ki je prvačilo med drugimi vedno s svojo strokovno zmožnostjo. Kleinmayerjeva tiskarna je prešla pozneje v roke družine Bambergove in nosila naslov «Kleinmayr & Bamberg». Izpolnjevala se je dosledno s tekom časa in napredkom grafične obrti, ki se je posebno v zadnjih desetletjih pred vojno razvijala tako hitro, da so se mogle samo najboljše tiskarne vzdrževati na višini tehnike. Po zaslugi gospoda Bamberga, ki je bil sam izvrsten strokovnjak in je skrbel vedno in predvsem za tehnično izobrazbo svojih sodelavcev v podjetju, je tiskarna vzdrževala korak z napredkom in je slovela kot prvostarna, tako glede opreme, kakor tehnične izvedbe svojih del. Leta 1914. je bila odlikovana na Bugri v Lipskem (svetovni razstavi za knjižno obrt in grafiko) z zlato nagrado. To nagrado so ji prinesli precej krasni barvotiski, ki jih je med drugimi tudi razstavila. Po vojni je gospod Bamberg opustil tiskarno ter jo prodal današnji delniški družbi.

Tiskarna je danes opremljena z najmodernejšimi stroji in pripravami, ima dvanajst hitrih tiskalnih strojev, rastrirni stroj, dva rotacijska stroja, med njimi oni, ki tiska «Jutro» do dvesto osmerostranskih časopisov v minuti. Dalje ima svojo stereotipijo, pet stavnihih strojev «Linotype» in moderno urejeno knjižovenico. Tiskarna zaposluje okoli 150 uslužbencev.

Na sejmu ima tiskarna razstavljene svoje izdelke v paviljonu E, št. 26. Opa-

pazovalec vidi na obširnih fotografijah vzorno urejeno notranjost tiskarne, dalje reprodukcije velike slike Triglava, v štirih barvah in tudi v vsaki sestavi barvi posebej, potem celo vrsto komercialnih tiskarskih izdelkov, knjig, revij, novic, najraznovrstnejših tiskovin od najbolj luksuzne do najbolj običajne. Občo pozornost vzbujajo tudi sejski katalogi, ki je rekord slovenske tiskarne. V tej vzorini in točni izdelavi je bil ob najugodnejših prilikah — rokopis je prihajal šele v zadnjih hipih in mnogo se je sproti spreminjalo — pa je tiskarna izdelala v šestih dneh 15.000 izvodov tega kataloga od stavka pa do natisa, vezave itd. Interesenti naj si ogledajo razstavljena dela, sodba je mirno pripušena njim.

PERILO

za dame, gospode in deco,
oprema za novorojenčke
po najnižjih cenah

pri
A. Šinkovic nasl.

K. SOSS 43/1

Ljubljana, Mestni trg 19.

Več vagonov

dobrega konjskega

prešanega sena

ima naprodaj 3028

Frano Mastnak, št. Jurij ob južni žel.

Osebni avto

znamka „MINERVA“ se prod.

Več pojasnila da tvrdka Josip Stupica, jermenar in sedlar v Ljubljani, Šlomškova nlica 6. 3058

G. BESEDNIK in drug

Ljubljana, Prešernova ul. 5.
telefon 439.

Trgovina in industrija zdravniškega orodja, ortopedičnih aparatov, umetnih udov, vseh vrst bandaž, trebušnih in kilnih pasov, obvez, vložkov za ploščnate noge, ravnodržalcev, kakor tudi vse higijenične priprave za postrežbo bolnikov, priprave za ordinacije in operacije v bolnišnicah, sanatorijih in drugih ostalih zavodov l. t. d. 3000

Za dame damska postrežba.
Mikanje. Popravila. Brušenje.

Najzanimivejši

Ljubljanskega velesejma bode brez dvoma

oddelek št. F 123-124

trgovskega paviljona in razstavišča. Vse najpraktične, e, najlepše in najboljše, kar je svetovna tehnika v stroki

šivalnih strojev do sedaj iznašla in preizkusila,

SINGERJEVI ŠIVALNI STROJI
raztavi svetovna tvdka
Singer-šivalni stroji
Bourne & Co.

v svojih paviljonih. Na ogled najmodernejšo šivalno stroje bo gonila električna sila, kar prihrani čas in denar
To ni življensko vprašanje samo tvornic, temveč velja dandanes prihranitev časa in denarja posebno za rodbine.

Obisk

teh paviljonov Vam bo donesel več koristi in zabave kot vse senzacionalne kino-predstave! 2782

Stedilniki

na veliko in malo

FRAN KOSMAČ

stavbeno ključavničarstvo in specialna delavnica za
vzidne štedilnike 3030

LJUBLJANA, Jeranova ulica šte. 5.

Razstavljeni štedilniki v paviljonu „G“ št. 263.

Uprava veleposestva Szapary v Murski Soboti

odda večjo množino najfinejšega
zimskega namiznega sadja (hrušk
in jabolk) lastnega pridelka.

Naročila se sprejemajo v lastnem
paviljonu na sejmšču.

Pismena naročila naj se naslavljajo
direktno na upravo veleposestva
Szapary v Murski Soboti.

3031

WEISSBACHER

lesnoindustrijska družba z o. z.

LJUBLJANA

Dunajska cesta šte. 66

Telefon št. 114. 3044

I. OBRAT: PARNA ZAGA. TESARSTVO:

izpeljava in naprava strešnih stolov za visoke stavbe in zvonike, stropov, slepih in ladijskih tal, verand, paviljonov, vrtnih ograj, kegljišč, ledenic, mostov, pilotaže.

II. OBRAT: STROJNO MIZARSTVO. STAVBENO MIZARSTVO:

Okna, vrata, portali, stopnice, steklene stene.

III. OBRAT: TOVARNA LESENIH ZALUZIJ IN ROLOJEV ZA OKNA po lastnem preizkušenem sistemu.

Štedilnike na premog

najpreprostejše kakor tudi najfinejše izdelave, štedilnike na plin, kopalne peči, razne priprave za pogrevanje vode.

štedilnike na premog,

plin in paro, za največje kuhinje
priporoča

Fried. Siemens

pat. kurilni in kuhalni aparati,

družba z o. z.

Ljubljana

nova palača Kreditne banke.

Zastopana na velesejmu, paviljon „J“, stojnica 425.

Prvovrstne kvalitete!

Najodličnejše reference!